Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 14 ноябрь
ЧОРШАНБА
№ 259 (5.052).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

Элда азиз кишилар

КАСБГА — МЕҲР, ЕРГА — ИХЛОС

Мамадғози Шерғозиевнинг таржиман ҳоли оддий. Самарқанд қишлоқ хўжалик олий илмгоҳини тамомлаган. Мутахассислиги — агроном. Уни нафақат Боғдод районида, балки Фарғона вилоятида ҳам барча яхши танийди. «Ленинград» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси, ССЖИ халқ депутати, ишнинг кўзини биладиган раҳбар сифатида эл-юрт ҳурматини қозонган.

Хўжалик миришкорлари жорий йилни барча соҳалар бўйича муваффақиятли якунлашаяптилар. Пахта, беда, дон учун макка, сабзавот, полиз маҳсулотлари етиштириш топшириғи ортиғи билан уддаланди. Жумҳуриятимиз хирмонига 3.500 тонна оқ олтин етказиб берилди, шундан 2.750 тоннаси уруғлик пахтадир.

Мамадғози ака депутат сифатида халқнинг турмуш фаровонлигини яхшилаш, меҳнаткашларнинг талаб ва истакларини қондиришни ўзининг инсоний бурчи деб билади. Унинг ҳаракати, елиб-югуришлари туфайли хўжаликда иккита 140 ўринли болалар боғчаси кичкинтойлар ихтиёрига топширилди. Кооператив турар жойлар бунёд этилди. Ҳозир ана шундай бинолар қурилиши давом этмоқда.

У 1967 йилдан буён КПСС аъзоси, етти фарзанднинг отаси. Мамадғози ака пахтакорлик касбига, заминга бўлган муҳаббати, ҳаётда ўчмас из қолдиришга интилиши туфайли қайта қуриш жонкуярлари сафида бораяпти.

* * *

Ленинград районидаги Энгельс номли жамоа хўжалиги аъзолари 11-бригада етакчиси Жалолиддин Камоловни ишбилармон, инсон қалбига йўл топадиган, тажрибали пахтакор сифатида алоҳида эъзозлайдилар. Миришкорлар жорий йилда 50 гектар ерга уруғ қадаб, мўл ҳосил етиштирдилар. Йиллик режа 15 иш кунида адо этилди. Ҳосилдорлик 34,6 центнер ўрнига 46 центнерни ташкил этди.

Бригада аъзоларининг қўлга киритаётган меҳнат зафарларида жамоа етакчиси, қишлоқ кенгаши депутати Жамолиддин Камоловнинг муносиб хизматлари бор. У ҳамиша ҳамкасбларининг ташвиши билан яшайди, уларнинг ишончини оқлашга ҳаракат қилади.

Э. ТЎЛАГАНОВ.

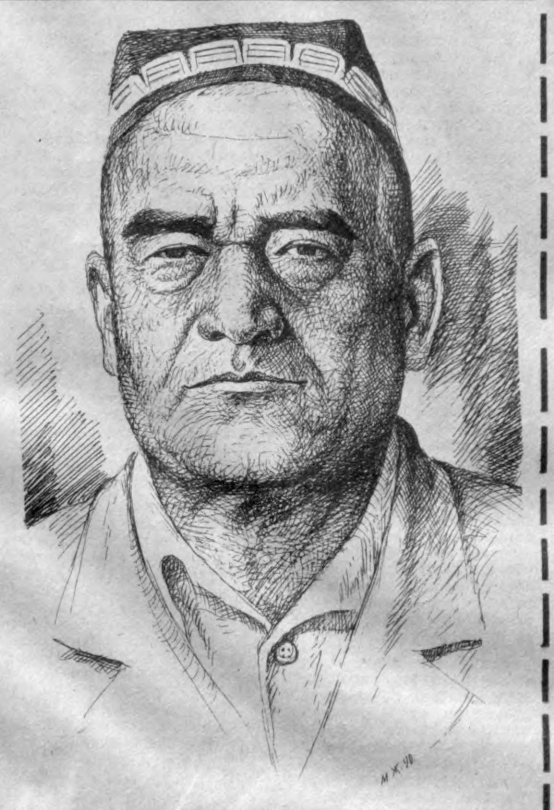

Суратларни мусаввир Маҳмуд ЖЎРАЕВ чизган.

ДЕҲҚОН ЭРКИ ЎЗ ҚЎЛИДА

Ленин йўли районидаги Охунбобоев номли давлат хўжалиги пахтакорлари йиллик режани ҳеч қачон бу йилгидек барвақт уддалашмаган. Ўтган йил натижаларига таққосланадиган бўлса, фарқ роса бир ойни ташкил этади. Ваҳоланки, юк енгил эмас. Хирмонга 3588 гектар майдондан 11,1 минг тонна, белгиланганидан 250 тонна кўп оқ олтин топширилди. Унинг 9.520 тоннаси ипак пахта бўлиб, 8.564 тоннаси бункерлардан тўкилди. Ўнта бўлим, 22 та бригада, 47 та звенонинг ҳаммасида режа ортиғи билан адо этилди.

Бош агроном Худойкул Назаров билан биргаликда далаларни айландик. Баъзи пайкалларда ҳамон кўсак териш машиналари ишлатилаяпти. Агрегатларнинг бир қисми эса устахона томон йўл олмоқда. Уларнинг ўрнини ғўзапоя чопадиган мосламалар тиркалган тракторлар эгаллаётир.

— Ҳар гектар майдонда ҳали 2—3 центнер ҳосил бор,— дея далаларга суқланиб боқади бош агроном. — Йил-йилга ўхшамайди, дегани рост экан. Қайси бир йиллари чаноқдаги қўлга илашмайдиган пахтани битталаб териб олганмиз. Нима бўлса-да, режани бажариш керак эди-да. Уни ҳатто тўртинчи навга оғриниб қабул қилишар, бундан на хўжаликка, на деҳқонга наф тегарди. Жорий йилда ҳар қачонгидан мўл ва эртаги ҳосил етиштирилди. Аслида бунга фақат об-ҳавонинг қулай келганлиги туфайли эмас, балки деҳқончилик ишларига муносабатнинг кескин ўзгариши натижасида эришилди. Чунончи, авваллари ҳосилдорликни оширишда ягона ва чеканканинг аҳамияти камситиларди. Деҳқонлар баъзан ишчи кучи тақчиллигини, гоҳида эса уруғликдан кўнгиллари тўқ эмаслигини рўкач қилишарди. Амалдаги йилда ана шу тадбирлар ўз вақтида, сифатли ўтказилганлиги қўл келди.

Лекин мўл ва эртаги ҳосил етиштиришнинг бошқа омиллари ҳам мавжуд. Бир неча йил давомида хўжаликда ерости суви юзага яқинлиги оқибатида нафақат пахтадан, балки ўзга экинлардан ҳам кутилган ҳосил олинмади. Зах ҳатто турар жойларга ҳам таъсир кўрсатди. Кейинги икки-уч йил ичида аҳволни ўнглаш, ерости сувини кочириш юзасидан қатор тадбирлар амалга оширилаяпти. Ҳар йили 300—400 гектар майдоннинг мелиоратив ҳолати яхшиланмоқда. Ёпиқ ва очиқ коллекторларни тозалаш ҳамда таъмирлаш айниқса яхши самара бераяпти. Устига устак алмашлаб экишни тўлиқ ўзлаштириш диққат марказида турибди. Натижада жорий йилда совхоз бўйича ҳосилдорлик 30,6 центнерни ташкил этди. Нуриддин Қодиров, Абдуғаффор Эрмаматов, Соат Раҳмонов, Ўрол Ашуров бошлиқ бригада ва звеноларда бу кўрсаткич 39—40 центнерга етди. Оқбой Йўлдошев бошқараётган 2-бўлим деҳқонлари эса йиллик режани биринчилар қаторида уддаладилар. 453 гектар майдондан 1.460 тонна ўрнига 1.521 тонна пахта топширилди. Ялпи ҳосилнинг 1.104 тоннаси машиналарда йиғиштириб олинди.

— Тераверсак, далада ҳали анча ҳосил бор, — дейди бўлим бошқарувчиси. — Лекин келгуси йил тараддудини ҳам кўришимиз лозим. Сўнгги йилларда деҳқон учун ерни кузда шудгорлаш имкони туғилаётир. Бу юмушни 15 ноябргача туғаллашни мўлжаллаяпмиз.

Бошқалар ҳам шундай фикрда. Яқинда бўлиб ўтган механизаторлар кенгашида ер ҳайдашга ҳақ тўлаш қайта кўриб чиқилди. Бир гектар майдонни сифатли шудгор қилган механизаторга ўн сўм берилади. Ишни фақат сифат комиссияси қабул қилиб олади. Ҳозир барча бўлимларда ғўзапоядан тозаланган ерларни шудгорлаш қизғин бормоқда. Механизаторларга иссиқ кийим-бош тарқатилган. Ҳар куни иссиқ овқат тайёрланаяпти.

Бош иқтисодчи Маҳматали Умиров эса алламаҳалгача пахтакорлар меҳнатининг якунини таҳлил қилиш билан машғул.

— Хўжалик ҳисоби шароитида оз бўлса-да, мустақил фикрлаш, режалаштириш учун имконият туғилаётганлигини сезаяпмиз, — дейди у. — Илгари юқоридан: «Фалон гектарга пахтанинг бу навини, фалон гектарга у навини экасан», деган кўрсатма бўларди. Хўжалик шароити билан ҳеч ким ҳисоблашмасди. Жорий йилда биз 2.261 гектар ўрнига 3.102 гектар майдонда ипак, 1.362 гектар ўрнига 456 гектар ерда ўрта толали пахта етиштирдик. Давлатга белгиланганидан уч минг тонна кўп, яъни 9.520 тонна ипак пахта сотдик. Ялпи ҳосилнинг тўқсон фоизи юқори навга қабул қилинди. Бунинг эвазига қўшимча бир миллион сўмдан зиёд наф кўрилди. Умуман тармоқдан қарийб 15 миллион сўм даромад олиниши хомчўт қилинмоқда. Унинг 5 миллион сўми соф фойдадир.

Эрта баҳорда совхоз ҳисобидан 500 гектар суғориладиган майдон янги ташкил этилган асаларичилик хўжалигига олиб берилганди. Шунга қарамасдан, бултургидан уч миллион сўмдан зиёд даромад қўлга киритилгани деҳқонлар чакки меҳнат қилмаганликларини яққол кўрсатиб турибди. Меҳнат ўз йўлига-ю, жумҳуриятимиз ҳукуматининг пахтакорлар моддий манфаатдорлигини ошириш тўғрисидаги ғамхўрлиги нур устига аъло нур бўлди. Гап бир килограмм қўлда терилган пахта учун 25 тийин иш ҳақи тўланганида эмас, деҳқон меҳнати қадрланаётганида. Далаларда 1.850 киши белига этак боғлаб, пахта терди. Теримчилар ва суворийларга иш ҳақидан ташқари 156,5 минг сўм мукофот пули тарқатилди. Натижада мавсумда 5—8 тоннадан пахта терган Маҳбуба Алланазарова, Тошгул Ўроқова, Тожихол Болтаева, Бибираҳима Алиёрова, Чучук Бобонова каби чеварлар, 165—202 тонналик хирмон уйган Карим Исаев, Парда Солиев, Рашид Ғузоров сингари механизаторлар 1,5—2 минг сўмдан даромад қилишди.

— Янги йилдан жумҳуриятимиз ҳам бозор иқтисодиётига ўтиши назарда тутилмоқда. Албатта, ҳаммамиз мамлакатнинг иқтисодий тангликдан тезроқ чиқишини орзиқиб кутаяпмиз, — сўзини давом эттирди бош иқтисодчи. — Лекин бир нарсани таъкидламоқчиман. Назаримда, иттифоқимизда баъзи тармоқлар ҳозирданоқ ўз фаолиятларини бозор иқтисодиёти нуқтаи назаридан олиб боришмоқда. Ёнилғи-мойлаш материаллари, техника воситалари, минерал ўғитнинг харид нархи, бизнингча, қишлоқ хўжалигининг ана шу маҳсулотларга талаби туфайли оширилгандек . Энди навбат пахтанинг харид нархини оширишга келди. Жорий йилда бу соҳада озроқ силжиш бўлди. Лекин бу ҳали кам. Биз келгусида пахтамизнинг бир қисмини ўзимиз сотиш имкониятига эга бўлар эканмиз, биринчи галда маҳсулотнинг сифатига алоҳида эътибор беришимиз лозим. Масалан, келгуси йилда 10,8 минг тонна пахтанинг 50 фоизи давлат буюртмаси бўлса, 5.400 тоннаси хўжаликнинг ихтиёрида қолади. Уни юқори баҳога сотсак, хўжаликдаги қатор муаммолар ҳал этилади, деҳқонлар ва чорвадорларимизнинг моддий манфаатдорлиги ошади. Чунки ялпи даромаднинг 55 фоизгача қисмидан иш ҳақи сифатида фойдаланишимиз мумкин. Ҳолбуки, илгари хўжаликда бундай ҳуқуқ йўқ эди.

Хўжаликда кўп йиллардан буён йиғилиб қолган муаммоларни ечиш борасида талай ишлар қилинмоқда. Айниқса, қишлоқ йўлларига тош-шағал тўкиб, асфальт ётқизиш, қаровсиз қолган дала шийпонларини таъмирлаш жадал бормоқда. Ғишт заводи ишга туширилгач, қурилиш ишлари тезлашди. 6-, 7-, 8-, 10-бўлимларда янги шийпонлар қурилди. 1991 йилда 6-бўлимда 800 ўқувчига мўлжалланган ўрта мактаб, 3-бўлимда эса истироҳат боғи ва чойхона, 100 ўринли болалар боғчаси барпо этилади, 15 чақирим йўл асфальтланади.

Хўжалик меҳнаткашлари нафақат пахтачиликда, балки қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ҳам фидокорона меҳнат қилиб, яхши натижаларга эришмоқдалар. Улар амалдаги йилни муваффақиятли якунлаш билан бир қаторда келгуси йил ташвиши ҳақида қайғурмоқдалар.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Мавсум сарҳисоби

ЁРУҒ ЮЗ

Районимиз пахтакорлари жорий йилни ёруғ юз билан якунлашмоқда. Бунга осонликча эришилаётгани йўқ. Кўклам инжиқ келди. Экинзорларимиз тоғ этакларида жойлашганлиги туфайли баҳорда ёғингарчилик кўп бўлди. Натижада экиш чўзилиб, чигит белгиланган муддатлардан 10—12 кун кеч қадалди. Ҳарорат кўтарилиб, кун исиб кетгани уруғни сув бериб кўкартиришга мажбур этди. Пайкалларда турли хил кўчатлар олинди, уларнинг хатосини тўлдирдик. Парвариш даврида ниҳолларнинг хилма-хиллигини тугатишга ҳаракат қилдик. Июлнинг охири, август бошларида рўй берган юқори иссиқлик ривожи ҳар хил бўлган ғўзаларга турлича таъсир кўрсатди, тупларнинг тепа қисмидаги ҳосил тугунчаларини тўкиб юборди. Шунингдек, асосий ҳосилни машиналар ёрдамида теришни мўлжаллаб, майдонларни шунга тайёрлагандик. Лекин ёқилғи етишмаганлиги оқибатида баргсизлантириш ўз вақтида ўтказилмади. Буларнинг ҳаммаси теримни бошлашга, қисқа муддатларда туғаллашга имкон бермади. Шунга қарамай деҳқонларимиз астойдил тер тўкдилар, режани бажариш учун бор куч ва маҳоратларини ишга солдилар.

Мавжуд 11 минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан ўртача 28,5 центнердан оқ олтин саранжомланди. «Партия XXVII съезди» жамоа хўжалиги уруғчиликка ихтисослаштирилган. Меҳнат аҳли районда биринчи бўлиб зафар маррасини эгаллади. Давлатга аъло нав пахта сотилди.

Бу йилги хирмонни тиклашда механик-ҳайдовчилар муносиб улуш қўшдилар. Зангори кемалар бункеридан қарийб 12 минг тонна оқ олтин бўшатилди. Жўра Элбоев номли жамоа хўжалигида тўлиқ оила пудрати жорий этилган. Заршунослар фақат «Термиз-16» нав ипак пахта етиштирдилар. Шуниси ибратлики, жами ҳосилнинг 98,5 фоизи агрегатлар ёрдамида терилди. Хўжалик 18 иш кунида йиллик режани бажарди. Моҳир механизаторлар Ҳофиз Абдуллаев пўлат этакдан 223, Тўхта Мирзақобилов 185 тонна хом ашё тўкиб, район бўйича юксак натижага эришдилар. Шунингдек «Ленинград» жамоа хўжалигидан Собир Ҳайитов 190, Ленин номли жамоа хўжалигидан Муродилла Примов 175, Энгельс номли жамоа хўжалигидан Абдулла Воҳидов 160 тоннадан хирмон уйдилар.

Мавсумда кўпмингкилограммчилик ҳаракати кенг қулоч ёйдирилди. Жами 9,5 мингдан зиёд теримчи белига этак боғлаб, далага чиқди. Йиғим-теримнинг ҳар бир куни қизғин беллашув остида ўтди. Ўнлаб чеварларнинг номлари маълум бўлди. «Партия XXVII съезди» жамоа хўжалигидан Шарофат Ёқубова 13 тоннадан ошириб дурдона терди. Энгельс номли жамоа хўжалигидан Ҳабибулло Нуров 8,9, «Коммунизм» жамоа хўжалигидан Бўрихол Тошева 8,6, Ленин номли жамоа хўжалигидан Моҳира Қўшшаева 7,2 тонна оқ олтин териб, меҳнатсевар эканликларини барчага кўрсатдилар.

Юқори ҳосилли бригадалар сафи кенгайди. Жўра Элбоев номли жамоа хўжалигидан Расул Ҳазратов бошлиқ бригада гектаридан 49 центнердан хирмон кўтарди. Шу хўжаликдан Юнус Худойбердиев бригадаси бу кўрсаткични 47 центнерга етказди. «Партия XXVII съезди» жамоа хўжалигидан Шербобо Нурбобоев, Ленин номли жамоа хўжалигидан Раззоқ Бозоров, Энгельс номли жамоа хўжалигидан Жўрақобил Туропов бошлиқ бригадалар ҳосилдорликни гектар бошига 36,4—45 центнерга етказдилар. Улар белгиланган режани бир ярим баравардан зиёд қилиб бажардилар.

Бу йил хом ашёга қўшимча ва терилган пахтага юқори ҳақ тўланиши йиғим-терим муваффақиятини таъминлаб, деҳқонларнинг иқтисодий манфаатдорликларини оширди. Бизда ҳам жумҳурият ҳукумати кўрсатмасига мувофиқ қўлда терилган ҳар килограмм оқ олтинга 25—30 тийиндан, бункердан бўшатилган бир тонна дурдонага 10—15 сўмдан берилди. Мавсум иштирокчилари ўртасида кенг тарғибот-ташвиқот ва тушунтириш ишлари олиб борилди.

Шу кезларда районимиз хўжаликларида келгуси йил ҳосилига пухта замин яратиш, экинзорларни ўғитлаш, шудгорлаш ва бошқа кузги-қишки тадбирлар қизғин олиб борилмоқда.

Маълумки, кейинги йилларда меҳнатни ташкил этишнинг ва бошқарувнинг турли шакллари синаб кўрилмоқда. Тўғри, бу тадбирлар бирмунча самара бераяпти. Лекин кутилган ижобий натижаларга эришилганича йўқ. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларига, жумладан пахтага оз бўлса-да, қўшимча ҳақ тўланмоқда. Аммо у етарли эмас. Мен бир муаммо хусусида ўз фикрларимни айтмоқчиман. Маҳсулотларни қабул қилиш давлат маромлари қачонлардир тузилган. Бироқ улар бугунги кун талабига жавоб бермайди. Бу билан ҳеч ким қизиқмаётир. Масалан, пахтани қабул қилишнинг давлат стандарти нормалари 1982 йил ССЖИ Тайёрлов, Енгил саноат, Қишлоқ хўжалиги вазирликлари томонидан кўриб чиқилган ва жорий этилганди. Унга кўра қабул пунктлари хўжаликлардан ифлослиги қўл ва машина теримларида ярим фоиздан, намлиги 8 фоиздан ошмаган хом ашёни қабул қилишлари лозим. Агар ундан зиёд бўлса чегиртма қайтарилади. Савол туғилади: ифлос пахта қаердан пайдо бўлади? Ахир уни табиий шароитда очилиб турган жойидан териб авайлаган ҳолда элтишади-ку. Бундай хом ашёни ҳар қандай лабораторияда текширганда ҳам ҳалиги ифлослик бўлмайди. Лекин қабул қилувчилар ўз билганларидан қолишмайди. Масалан, жорий йилда биргина бизнинг районимиз бўйича ифлос деб 1.873 тонна пахта чегириб ташланди.

Ҳосил намлигини аниқлаш ҳам яхши ташкил этилган деб бўлмайди. Намуна учун олинган оқ олтин махсус асбобда уч дақиқа туриши керак. Ҳолбуки, бу даврда толалар тугул чигит ҳам куйиб кетади. Шу йилги пахтамизнинг 427 тоннаси намлиги ортиқча деб чегирилди. Умуман, давлат стандарти талабига мос эмас деган важ билан 2.300 тонна пахта кесиб ташланди. Агар унинг ҳар тоннаси харид баҳоси 900 сўм бўлса, биз 2,1 миллион сўмдан қуруқ қолаяпмиз. Таклифим шуки, барча соҳаларда иш қайтадан ташкил этилаётган экан, маҳсулотларни қабул қилишдаги тартибларга ҳам ўзгартириш киритиш керак.

Ш. РАЖАБОВ,
Шаҳрисабз район агросаноат уюшмаси раиси.

КИТОБЧА БОСМАДАН ЧИҚАРИЛДИ

Сиёсий адабиёт нашриёти «Халқ хўжалигини барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг асосий йўналишлари» китобчасини босмадан чиқарди.

Китобчада ССЖИ Президенти М. С. Горбачевнинг 1990 йил 19 октябрда ССЖИ Олий Кенгашининг тўртинчи сессиясида сўзлаган нутқи, ССЖИ Олий Кенгаши маъқуллаган «Халқ хўжалигини барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг асосий йўналишлари», шунингдек ССЖИ Олий Кенгашининг ушбу масалага доир қарори бор.

(ТАСС).

КАДРЛАР МАСКАНИ

Деҳқончилик-саноат комплексини бошқариш жумҳурият олий мактаби янги тоифадаги ходимлар — жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва қайта ишлаш корхоналари учун менежерлар тайёрлаш марказига айланди.

Бозор иқтисодиётига ўтиш шундай мутахассислар тайёрлашни зарур қилиб қўйди. Дастлабки гуруҳ — қарийб 100 киши — маркетинг ишининг назарий ва амалий муаммоларига доир лекциялар курсини тинглади. Машғулотларни ССЖИ Вазирлар Кенгаши ҳузуридаги халқ хўжалиги академияси олий тижорат курсларининг профессорлари олиб боришди. Улар тингловчиларни ўқитишнинг фаол шаклларини ташкил этиш ва ўтказиш, амалий ўйинлар, товар бозорларини тадқиқ этиш юзасидан, машқлар, маркетинг шакллари билан таништирдилар.

Тингловчиларнинг дастлабки гуруҳи «Узагропромсервис» амалий алоқалар уюшмасининг ходимлари, деҳқончилик-саноат комплексини бошқариш жумҳурият олий мактабининг профессор ва ўқитувчиларидан ташкил топди. Бундан буён уларнинг ўзлари мустақил равишда қишлоқ хўжалиги ва қайта ишлаш тармоқлари учун менежерлар тайёрлашлари керак бўлади. Янги йилдан яна 150 нафар — ҳозирча жумҳуриятнинг ҳар бир райони учун биттадан менежер тайёрлана бошлайди.

(ЎзТАГ).

КОСМОНАВТЛАР УЧИШГА ТАЙЁР

ЗВЕЗДНИЙ ШАҲАРЧАСИ (Москва вилояти). Ҳар иккала Совет—Япония экипажи бўлажак парвозга тайёр. Ю. А. Гагарин номли космонавтларни тайёрлаш марказининг бошлиғи, авиация генерал-лейтенанти В. Шаталов журналистлар билан учрашувда шуни маълум қилди.

Совет— Япония парвозининг қатнашчилари журналистларга таништирилди.

Асосий экипаж командири — полковник Виктор Афанасьев (шартли номи — «Дербент»). У биринчи марта фазога парвоз қилади. Лекин Афанасьев тажрибали учувчи, самолётларнинг қирққа яқин хили ва моделини ўзлаштирган, ҳозир орбитада ишлаётган экипаж командири Г. Манаков билан бирга учишга тайёргарлик кўрган эди.

Бортинженер Муса Манаров эса фазога иккинчи марта парвоз қилади. Унинг 1988 йил декабрь ойида ниҳоясига етган фазога биринчи хизмат сафари роппа-роса бир йилга чўзилган эди.

Экипажнинг учинчи аъзоси — япон журналисти Тойехиро Акияма. У «Ти-би-эс» телекўрсатувлар корпорацияси янгиликлар хизмати халқаро ахборот бўлими бошлиғининг ўринбосари бўлиб ишлайди.

Экипажнинг иккинчи — учишга тайёрланаётган аъзолари — Анатолий Арцебарский, Сергей Крикалев ва Риоко Кикути хонимдир. Кикути хоним ўз ҳамкасби сингари «Ти-би-эс»да ишлайди.

Япон космонавти мўлжалланган режага мувофиқ фазода саккиз кун бўлади, шундан олти кун «Мир» станциясида ишлайди, сўнг Геннадий Манаков ва Геннадий Стрекалов билан ерга қайтади. Япон журналисти билан фазога йўл оладиган совет космонавтлари эса «Мир» станциясининг асосий саккизинчи экипажи сифатида орбитадаги ишларни давом эттирадилар. Япон журналисти фазодан бевосита телерепортажлар туркуми юборишдан ташқари бир қанча тиббий-биологик тадқиқотларни ҳам ўтказади.

КЎНГИЛЛИ ТАЛАБАЛАР

Бухорода 200 нафар кўнгилли жамоат тартибини сақлаш ишига қўшилди. Булар Бухоро дорилмуаллимининг бошланғич ҳарбий тайёргарлик бўлими талабаларидир. Бақувват, яхши жисмоний тайёргарликка эга йигитлар жиноятчиликка қарши ялписига курашиш керак, шундагина сезиларли натижаларга эришиш мумкин, деган қарорга келдилар. Улар орасида кўпгина «афғончи» жангчилар бор. Талабалар ўқишдан бўш вақтларида ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг вакиллари билан биргаликда шаҳарнинг жиноятлар энг кўп содир этиладиган жойларида соқчилик қилишяпти, безорилик хатти-ҳаракатларининг пайини қирқишга ёрдам беришяпти. Бухоро аҳолиси ҳам, шаҳар ички ишлар бўлимининг ходимлари ҳам талабалар тўғрисида анчагина мақтов сўзларини айтишлари мумкин.

Бўлажак ҳарбий таълим муаллимлари шаҳардаги тарбияси қийин ўсмирларни назорат остига олдилар. Уларнинг кўпчилиги яқин-яқинларда ҳам милиция болалар хоналари рўйхатида турарди. Энди эса уларнинг ўзлари ўз мураббийларига ёрдам беришга ҳаракат қилишяпти. Талабалар билан милициянинг биргаликдаги иши натижалари тўғрисида гапиришга ҳали эрта. Лекин ҳозирнинг ўзидаёқ шуниси аёнки, шаҳар аҳолиси ўзини дадилроқ ҳис этаяпти, қолаверса кўчаларда тартибсизликлар ҳам камайди.

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ УЧИНЧИ СЕССИЯСИ

«ЎЗБЕКИСТОН ССЖда ТАДБИРКОРЛИК ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Маърузачи — Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Иқтисодий ислоҳот ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш қўмитаси раисининг ўринбосари депутат Э. Н. ХЎЖАЕВ

Ҳурматли Президент!
Ҳурматли Раис!
Ҳурматли Ўзбекистон халқ депутатлари!
Ўртоқлар!

Бугун биз жумҳуриятимизнинг яқин ўн йиллар ичидаги тақдирини ҳал қиладиган қарорлар ва қонунларни қабул қилмоқдамиз. Бу жараён ниҳоятда қийин ва мураккабдир, чунки бир томондан пухта ва пишиқ ишланмаган қонун кейинги йилларда Ўзбекистон ижтимоий-иқтисодий ҳаётидаги танглик ҳолатларини бартараф қилиш ўрнига, уни кучайтириб юбориши мумкин, бундай шошма-шошарлик билан қабул қилинган қонунларнинг қандай ишлаётганлигини Сиз, азиз ўртоқлар Иттифоқ Олий Кенгашининг амалдаги қонунлари мисолида яққол кўриб турибсиз. Бу ҳозирги ҳаётнинг бир жиҳати. Иккинчи жиҳати шундаки, ҳозир биз бир дақиқа ҳам кечикмаслигимиз, жуда ҳам тез суръатлар билан илгарилаб бораётган ҳаётдан орқада қолмаслигимиз лозим, акс ҳолда бу борадаги сусткашлик бизни кўп йилларга орқага чекинишимизга, умумий ҳаракат шох кўчасидан четга чиқиб, ботқоқликка ботиб қолишимизга сабаб бўлиши мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, кунни-тунга улаб жуда кўп меҳнат қилибгина, биз ҳозирги ҳаёт суръатидан орқада қолмаслигимиз мумкин.

Кўп йиллик иқтисодий ҳаёт ўтмиши бозор иқтисодиётига ўтмасдан бошқа илож йўқлигини бизга яққол кўрсатди ва ҳозирги барча социалистик мамлакатлар ва Совет Иттифоқидаги барча жумҳуриятлар фақат мана шу йўл тангликдан қутулишнинг ягона йўли эканлигини ҳам назарий, ҳам амалий томондан тушуниб етдилар ва бу йўлда дастлабки қадам ташламоқдалар. Бизнинг жумҳуриятимиз бу умумбашарий йўналишга кечга қолиб кириши ёки умуман кирмаслиги ҳурматли ўртоқлар, ҳозир биз билан сизга боғлиқ бўлиб турибди.

Бозор иқтисодиётига ўтишнинг асосий шартларидан бири, бу жумҳуриятимизда тадбиркор, билағон, ташаббускор фуқароларни тезроқ ишлаб чиқариш жараёнига жалб этишдир. Жалб этишнинг эса энг демократик усули уларни моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантиришдир. Бу жараён ҳам мураккаб бўлиб, ўз навбатида бу ҳаракатни, яъни тадбиркорликни Қонун асосида мустаҳкамлаш биз билан сизнинг депутатлик бурчимиздир.

Яна шу нарсани таъкидламоқчиманки, тадбиркорликни ҳуқуқий асосга қўймасдан туриб, биз асосий вазифани, яъни бозор иқтисодиётига ўтишни амалга ошира олмаймиз, чунки бозор иқтисодиётининг танида оқаётган қон, — бу соғлом рақобатдир. Рақобатсиз ва мусобақасиз эса ҳеч қандай бозор ҳақида гап бўлиши мумкин эмас. Демак бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг асосий вазифаларидан бири бу тадбиркорликни ҳуқуқий йўлга қўйишдир.

Ҳурматли ўртоқлар тадбиркорлик биз учун янги нарса эмас, чунки Ўрта Осиё тарихида бу жуда катта из қолдирган. Яқин йилларгача бизлар косиблар, ҳунармандлар, кулоллар, даллоллар, савдогарлар ва соҳибкорларсиз ҳаётни тасаввур қила олмас эдик, чунки улар фаолияти ўша даврнинг, ибтидоий бўлса ҳам мавжуд бозор иқтисодиёти доимий ҳаракатининг асосий манбаи эди.

Буюк мавлоно мир Алишер Навоий ўзининг ўлмас «Маҳбуб-ул қулуб» асарида бутун жамиятни 40 тоифага бўлиб, шулардан энг фаоллари тадбиркорлар тоифасидир деб таъкидлаб ўтган эди. Ўрта Осиё Буюк ипак йўлида жойлашганлиги, унинг жуғрофий жиҳатдан савдо-сотиқ учун жуда қулай бўлганлиги бу ерда савдога боғлиқ тадбиркорликнинг кенг ривожланишига олиб келган эди. Айрим касбдаги кишилар нафақат Ўрта Осиёга, балки бутун Шарққа машҳур эди.

Инқилобий йиллар Ўрта Осиё халқларига озодлик шамолинигина олиб келмай, балки якка ҳукмронлик тўс-тўполонини ҳам олиб келди. Натижада мафкуравий ёндошиш кучайиб, тадбиркорлар синф сифатида тугатила бошлади. Уларнинг синф сифатида ғайриқонуний деб топилиши кейинги авлод руҳини тарбиялашда жуда катта салбий из қолдирди. Тадбиркорларга қарши мафкуравий кураш улар асрлар давомида авлоддан-авлодга ўтказиб юрган тарихий, маданий бойликларга, яъни ҳунар тажрибасига аёвсиз зарба берди.

Ҳурматли ўртоқлар, Ўзбекистон ССЖда Тадбиркорлик Қонуни устида ишлашнинг бошидаёқ қўмитамиз авваламбор ана шу бой тажрибани сақлаб қолиш ва уни ривожлантиришни биринчи мақсад қилиб қўйди.

Тадбиркорлик тўғрисидаги Қонунни яратишдан олдин биз бу Қонуннинг қоидаларини ишлаб чиқдик.

Ўзбекистон ССЖда Тадбиркорлик Қонуни қуйидаги қоидалар асосида амалга оширилади.

1. Тадбиркорлик ҳар бир кишининг эркин ташаббусига асосланади.

2. Тадбиркорлик ҳар бир шахснинг таваккалчилик (риск) билан ўз маблағини сарфлашга асосланади.

3. Тадбиркорлик билан шуғулланувчи Ўзбекистон фуқароси имтиёзли ҳуқуққа эга. Шунингдек жумҳуриятда иттифоқдош жумҳуриятлар фуқаролари, чет эл фуқароси ҳам тадбиркорлик билан шуғулланишларига йўл берилади.

4. Ҳар қандай тадбиркор фуқаро ўз фаолиятида, яъни жамият учун зарур ва фойдали фаолиятида давлат томонидан тўла ҳимоя қилинади ва унинг сарфлаган маблағидан фойда олишга ҳеч ким тўсқинлик қилмаслиги кафолати берилади.

Қонун лойиҳасини яратишда биз хорижий давлатларнинг тажрибасидан фойдаландик. Асосан шароити биз билан айрим жиҳатдан ўхшаш бўлган Хитой, Сингапур ва Малайзия мамлакатларининг тажрибасидан кенгроқ фойдаландик.

Ушбу Қонун Ўзбекистон ССЖда тадбиркорликни юритиш ва ривожлантиришнинг ҳуқуқий, иқтисодий ва ижтимоий шартларини белгилайди:

Қонун тадбиркорларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий мустақиллигини таъминлайди, уларнинг ҳуқуқ ва масъулиятини аниқлайди, тадбиркорларнинг бошқа корхоналар ва ташкилотлар, давлат бошқарув идоралари билан муносабатларини йўлга солади.

Қонун фуқароларнинг тадбиркорлик қобилиятини ишга солиш, уларнинг амалий фаолиятини ошириш, тадбиркорликни ривожлантиришнинг ҳуқуқий кафолатларини белгилаш асосида бозор муносабатларини шакллантириш ва ривожлантириш жараёнларини жадаллаштиришга қаратилгандир.

Қонун мулкчилик ва хўжалик юритиш шаклларини эркин танлаш, уларнинг тенг ҳуқуқлилик асосида ишлаши, тенг шароитларда ўзаро ҳамкорлик қилиши ва эркин рақобат ўрнатиши таъминланадиган шароитларнинг яратилишига кўмаклашади.

Бундан шу нарса кўриниб турибдики, Қонун лойиҳасининг мақсади:

Биринчидан, давлат мулкининг айрим қисмини хусусийлаштириб, халқимизда ҳозиргача пинҳона намоён бўлаётган, кўп ҳолларда эса умуман намоён бўлмай йўқ бўлиб кетаётган тадбиркорлик қобилиятини юзага чиқаришга имконият яратишдир.

Иккинчидан, ҳозирги пайтда хўжасиз бўлиб ётган миллий бойликларимизга эгалик қилишга ва ундан унумли фойдаланишни оқилона ташкиллаштирувчиларга ҳуқуқий рухсат бериш мақсад қилиб олинди. Яқинда бир япон иқтисодчиси Ўзбекистон билан танишиб, бундай бой мамлакатнинг иқтисодининг бирдан-бир касали бу бошқарувнинг йўқлигидир, яъни эгаликнинг йўқлиги, тўла хўжасизлик ҳукмрон деган фикрга келди. Ушбу Қонун лойиҳаси эса хўжасизликка барҳам беришга қаратилган.

Учинчидан, Қонун лойиҳасида асосий эътибор хусусий тадбиркорликни тиклашга ва ҳар томонлама ривожлантиришга қаратилгандир. Хусусий тадбиркор бу юридик шахс бўлиб, у асосан ўзининг тадбиркорлигига, ишбилармонлигига, ташаббусига асосланади. Бу ўринда шуни айтиш керакки, Йўлчи ва Мирзакаримбойларнинг замони қайтиб келади деган фикр ҳеч қандай асосга эга эмаслиги, бунинг учун мавжуд йирик ва кучли демократик давлат механизми, бозор иқтисодиётининг рақобат механизми ҳеч қачон йўл қўймаслиги хорижий давлатлар тажрибасидан кўриниб турибди.

Қонун лойиҳасида тадбиркорликнинг учта шакли кўрсатилган:

Биринчи шакли, бу қачонки, тадбиркорлик ўз шахсий мол-мулки асосида юритилади, яъни бошқа сўз билан айтганда, хусусий тадбиркорликдир.

Иккинчи шакли, эса жамоа (ширкат) мулкига асосланган тадбиркорликдир. Бу тадбиркорликнинг юридик шахси бир неча кишидан иборат бўлади.

Учинчидан, Ўзбекистон ССЖда қўшма мулкка яъни бир неча турдаги мулклар қўшилмасидан иборат тадбиркорликка, яъни шерикчиликка рухсат берилади.

Қонун лойиҳасида тадбиркорнинг мантиқан бир-бирини тўлдирувчи ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва унинг масъулияти белгилаб берилган.

Қонун лойиҳасида тадбиркорнинг ҳуқуқлари қуйидагича белгиланган.

Ҳар бир тадбиркор:

— ишлаб чиқариш дастурини мустақил тузиш, маҳсулот етказиб берувчилар ва истеъмолчиларни танлаш, қонунларда белгиланган ва тузилган шартномаларда ўз аксини топган доирада ўз маҳсулоти ва хизматига нарх қўйиш;

— Ўзбекистон ССЖ қонунларида бошқа ҳол назарда тутилмаган бўлса, моддий, молиявий ва табиий бойликларни жалб этиш ва улардан фойдаланиш;

— Ўзбекистон ССЖ, ССЖИ ва чет эллар ҳудудида ўз шўъбалари, кичик корхоналари ва ваколатхоналарига эга бўлиш;

Ўзбекистон ССЖ қонунларига мувофиқ акциялар ва бошқа қимматбаҳо қоғозлар чиқариш;

— ходимларни мустақил ёллаш ва ишдан бўшатиш, уларга турли шаклларда (иш ҳақи бериш, имтиёзли энг арзон нархларда акциялар сотиш ва бошқа кўринишларда) мукофотлар бериш;

— корхонада ички тартиб қоидаларини белгилаш;

— корхонанинг ошкора (декларация тарзида) эълон қилинган, солиқ тўланган ва бошқа мажбуриятлар бажарилгандан кейин қолган фойдасини эркин тасарруф этиш;

— Ўзбекистон ССЖ қонунларида белгиланган тартибда солиқ солинадиган чекланмаган миқдордаги шахсий даромад орттириш;

— Ўзбекистон ССЖ Қонунида белгиланган тартибга мувофиқ тадбиркорларни ижтимоий таъминлаш ва ижтимоий суғурталаш.

Ҳар бир тадбиркор:

— амалдаги қонунлардан ҳамда тузилган битимлардан келиб чиқадиган барча мажбуриятларни бажаришга;

— эркин рақобат шароитларида бозорда юриш-туриш қоидаларига виждонан амал қилишга;

— ишчилар, ёлланма ишчилар ёки амалдаги қонунларга мувофиқ улар вакил қилган идоралар билан меҳнат шартномалари (битим) тузишга;

— ўз ишчилари, ишга жалб этилганларнинг барчаси билан тузилган битимга мувофиқ корхонанинг молиявий аҳволидан қатъи назар, бутунлай ҳисоб-китоб қилишга;

— табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини ўз вақтида амалга оширишга, ўз фаолияти натижасида атроф муҳитга етказилган зарарни қоплашга мажбурдир.

Ўзбекистон ССЖнинг Тадбиркорлик тўғрисидаги Қонуни ҳар бир тадбиркорга қуйидаги масъулиятни юклайди.

1. Тадбиркор амалдаги қонунларга мувофиқ ўз мулки доирасида Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон МССЖ қонунларини бажариш, солиқ, молия ва кредит мажбуриятлари, тузилган битимлар юзасидан, мулкчилик ҳуқуқини бузганлик учун, истеъмолчиларга сифатсиз маҳсулот сотганлик учун, атроф муҳитни булғаганлик учун, виждонсизларча рақобат қилганлиги учун жавобгар бўлади.

2. Тадбиркор турли даражада мулкий жавобгар бўладиган ўз корхонасини таъсис этишга ҳақлидир. Шунга кўра у қарз берувчи олдида ўзининг муомаладаги ва туриб қолган мол-мулки ёхуд корхонада бор бўлган мол-мулки билангина жавобгар бўлади.

Тадбиркорнинг мулкий жавобгарлиги мулк эгаси билан тузилган шартномага мувофиқ чекланиши мумкин.

Шартнома шартларини бузганлик учун жарималарнинг тўланиши, шунингдек етказилган зарарнинг ўрни қопланиши тадбиркорни маҳсулот етказиб бериш, ишларни бажариш ёки хизмат кўрсатиш соҳасидаги мажбуриятларни бажаришдан халос қилмайди.

Юқорида зикр этилган Қонун лойиҳаси бандларидан шу нарса кўриниб турибдики, биз бир томондан тадбиркорлик ҳуқуқларини белгилаб, иккинчи томондан унга адолатли масъулият юклаб, унинг фаолиятини тўла равишда жумҳуриятимиз халқи манфаати йўлида хизмат қилишга рағбатлантирамиз. Қонун лойиҳаси бу ўринда масаланинг барча томонларини юридик жиҳатдан асослаб, тадбиркорликнинг юлғичлик йўлига кириб кетмаслигига тўғон бўлиб хизмат қилади.

Қонун лойиҳасида биз учун янги ва кўп баҳсларга сабаб бўлаётган ёлланма меҳнатдан фойдаланиш ҳуқуқига жуда катта эътибор берилган. Бу ерда шу нарсани таъкидлаб ўтиш зарурки, Қонун лойиҳасида рухсат этиладиган ёлланма меҳнат инқилобдан олдинги аёвсиз ёлланма меҳнатдан, яъни чорикорлик, мардикорлик ва чўриликдан ҳам мазмунан, ҳам шаклан фарқ қилади.

Биринчидан, биз йўл очиб бераётган ёлланма меҳнат фақат ихтиёрий, яъни ўзаро келишув (битим) асосида амалга ошади. Меҳнат шартномаси (битими) қўйидагиларни ўз ичига олади:

— ходимнинг малакаси тўғрисидаги маълумотлар;

— меҳнат шароитлари, унга ҳақ тўлаш, суғурта қилиш ва ижтимоий таъминлаш;

— шартнома шартларини бузганлик учун жавобгарлик;

— шартноманинг амал қилиш муддати;

— ҳар икки томон, яъни ёлловчи ва ёлланувчи келишиб олган маълумотлар.

Иккинчидан, ҳозирги ҳаёт кучли демократик қоидаларга, тенг ҳуқуқликка, адолатга, инсонпарварликка асосан қонунлар негизида тузилмоқда. Шунинг учун ҳам ҳеч кимнинг бировларни мажбуран ишлатишга ҳақи йўқ, ҳар бир иш фақат келишув асосида амалга ошиши мумкин.

Учинчидан, инқилобдан олдин жумҳуриятимизда битта мулк, яъни хусусий мулк ҳукмрон эди. Ҳозир эса биз кўп мулкчилик шаклига ўтмоқдамиз. Бу эса ўз навбатида эксплуатацияни фақат демократик асосда олиб боришнинг асосий омилидир. Чунки ҳар қандай тадбиркор, яъни таваккалчиликка асосланган одам ўз фаолиятида ёлланма меҳнатни ардоқламаса, у албатта қўшимча фойдадан маҳрум бўлади ва бозорда инқирозга учрайди. Шу шароит эса уни ҳар доим ёлланма меҳнат учун яхши шароит яратиб, ундан унумли фойдаланишга замин яратади.

Масаланинг мана шу томонларини эътиборга олиб, биз Қонун лойиҳасида ёлланма меҳнат муносабатларини ҳуқуқий жиҳатдан ойдинлаштирувчи қуйидаги бандларни киритдик.

— Тадбиркор Ўзбекистон ССЖнинг Меҳнат тўғрисидаги қонунлари талабларига риоя қилиши, хавфсизлик, санитария ва меҳнат гигиенаси талабларига риоя этилишини таъминлаши лозим.

— Соатбай иш ҳақининг шартномада ёки битимда белгилаб қўйилган энг оз миқдори давлат томонидан белгиланган энг кам миқдордан кам бўлиши мумкин эмас.

— Тадбиркор Ўзбекистон ССЖ қонунларига, Қорақалпоғистон МССЖ ҳудудида эса Қорақалпоғистон МССЖ қонунларига мувофиқ корхона ходимларининг ижтимоий суғурта ва ижтимоий таъминот жамғармаларига пул ўтказади.

— Корхонада ишланган вақти корхонанинг ижтимоий таъминот жамғармасига ўтказган пули асосида пенсия олиш ҳуқуқини берадиган меҳнат стажига қўшилади.

Бизга маълумки, ҳозирги пайтда кўпчилик ташаббускор, тадбиркор кишилар бирон ишга қўл уришдан қўрқиб турибдилар, чунки давлатнинг бу соҳадаги сиёсати кейинги йилларда барқарор эмас. Шунинг учун ҳам биз Қонун лойиҳасида давлат билан тадбиркорларнинг ўзаро муносабатини ҳуқуқий жиҳатдан аниқ қилиб кўрсатдик.

Биринчидан, давлат бошқарув идоралари тадбиркорлар билан ўз муносабатларини ташкил этганда:

солиқ ва молия-кредит сиёсатидан, шу жумладан солиқларнинг ҳамда давлат кредитлари бўйича процентларнинг ставкаларидан, солиқ соҳасидаги енгилликлар ва нарх белгилаш қоидаларидан, амортизация ажратмалари нормаларидан, иқтисодий жарима чоралари миқдорларидан;

давлат мол-мулкидан ва заҳира жамғармаларидан, лицензиялар, концессиялар, лизинглар, ижтимоий, экологик ва бошқа нормалар ҳамда нормативлардан;

ташқи савдо ва валюта-молия сиёсатидан;

давлат буюртмаларидан;

умумдавлат, жумҳурият ва минтақа дастурларидан фойдаланадилар.

Иккинчидан, давлат идоралари ва мансабдор шахслар тадбиркорларга фақат қонунларда белгилаб қўйилган ўз ҳуқуқ доирасидагина кўрсатма беришлари мумкин. Давлат идораси ўз ҳуқуқ доирасига мос келмайдиган ёки қонунларни бузадиган ҳужжат нашр этган тақдирда тадбиркор судга мурожаат этиб, мазкур ҳужжат ҳақиқий эмас деб топилишини талаб қилишга ҳақлидир.

Учинчидан, тадбиркорларнинг давлат билан муносабатларини тартибга солиш учун Қонун томонидан ваколат берилган бошқарув идоралари тадбиркорларнинг моддий-мулкий, молиявий, меҳнат, ахборот ва табиий ресурслардан конкурс ва ҳақ тўлаш шарти билан фойдаланиши учун тенг ҳуқуқларни таъминлаб беришлари лозим.

Тўртинчидан, давлат буюртмасини ихтиёрий равишда қабул этган корхоналар буюртма берган идора томонидан моддий-техника ресурслари билан, агар шартномада бошқача тартиб кўзда тутилмаган бўлса, шу буюртмани бошқариш учун зарур бўлган ҳажмда таъминланади.

Бешинчидан, давлат эркин хўжалик фаолияти ва тадбиркорликни бевосита қўллаб-қувватлайдиган кўмакчи муассасаларни, шу жумладан ахборот, маслаҳат берадиган марказлар ва ўқув марказларини вужудга келтиради.

Олтинчидан, давлат халқ хўжалиги аҳамиятига эга бўлган ва эркин тадбиркорлик тақиқланган бир қанча тармоқларнинг корхоналари ўз вазифасини бажариш йўлида ишлашни бевосита таъминлайди.

Қонун лойиҳасида кўрсатиладики, агар бирон давлат идораси тадбиркорларга ноқонуний, яъни ноҳақ йўл билан зарар келтирса, албатта суд орқали тадбиркор бу зарарни шу идорадан талаб қилиш ҳуқуқига эгадир.

Яна шуни таъкидлаш керакки, давлат тадбиркорлик мулкини худди ўз мулкидек асраши ва қўриқлаши лозим, фақат шундай қилингандагина, ҳар бир тадбиркор тўла комил ишонч билан ўз фаолиятини унумли юргиза олади.

Маърузамни якунлаб шуни айтмоқчиманки, ҳурматли депутатлар, албатта Қонун лойиҳаси ҳали тўла такомил шаклига кирганн йўқ. Мен ўйлайманки, сизларнинг зийрак фикрларингиз бу Қонун лойиҳасини ана шу такомил шаклига олиб келишига ишончим комил. Бу Қонуннинг сессияда қабул қилиниши бозор иқтисодиётига катта ҳуқуқий йўл очиб беради ва халқимизнинг тиниб-тинчимас ташаббускор ва тадбиркор кишиларини улуғ мақсадларимиз йўлида самарали хизмат қилишига замин яратади.

«ЎЗБЕКИСТОН ССЖда МУЛКЧИЛИК ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Маърузачи — Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Иқтисодий ислоҳот ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш қўмитаси раисининг ўринбосари депутат Э. Н. ХЎЖАЕВ

Ҳурматли Президент!
Ҳурматли Раис!
Ҳурматли Ўзбекистон халқ депутатлари!
Ўртоқлар!

Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг иккинчи сессиясида «Ўзбекистон ССЖда мулкчилик тўғрисида»ги Қонун биринчи ўқувда қабул қилинган эди.

Бу Қонуннинг аҳамияти ҳақида гапирсак, у «Ўзбекистон халқ хўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг қоидалари» программасини амалга оширишда алоҳида ўрин эгаллайди. Чунки иқтисодий ислоҳотнинг энг асосий масаласи бу — мулкчилик муносабатларини ўзгартиришдир. Бу ҳеч кимда ҳеч қандай шубҳа туғдирмаса керак, албатта.

Бу қонун жумҳурият иқтисодий мустақиллигининг ҳуқуқий асосларини аниқлаб бериши керак.

«Ўзбекистон ССЖда мулкчилик тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси 1990 йил 13 июлда «Правда Востока» ва 18 июль куни «Совет Ўзбекистони» газеталарида чоп этилди. Умумхалқ муҳокамасига чиқарилди. Чунки энг яхши иш берадиган қонунлар жамоатчилик фикрига асосланиши, халқ донолигидан келиб чиқиши керак.

Қонун лойиҳасига энг аввало Олий Кенгашининг барча қўмиталаридан, Вазирлар Кенгашининг бўлинмаларидан, вазирликлардан, илмий муассасалардан, олий ўқув юрти ўқувчилари ва студентларидан, ишчи ва деҳқонлардан жуда кўп фикр ва мулоҳазалар келди, улар газеталарда эълон қилинди. Бу эса жамоатчилик ғоят кенг доираларининг фуқаролик жиҳатдан етуклиги, қайта қуриш тақдири учун масъулиятни ҳис этаётганлигининг яна бир далилидир.

Лойиҳадаги айрим қоидаларни талқин этиш, ундаги моддаларни теранлаштириш ва ривожлантиришга доир қимматли мулоҳазалар, таклифлар, тавсиялар олинди.

Қўмита номига 100 дан ортиқ хат келди. Жумҳурият ва вилоят газеталари саҳифаларида бир қанча мақолалар эълон қилинди.

Самарқанд давлат университети профессори Э. А. Алиқулов томонидан тайёрланган ва Самарқанд вилоят партия қўмитаси томонидан алоҳида рисола ҳолида чоп этилган илмий-амалий концепция ва муқобил лойиҳа олинди.

Ишчи гуруҳи томонидан келган таклифлар диққат билан ўрганилди.

Натижада лойиҳага кўпгина тузатишлар, қўшимчалар киритилди.

Кўпгина хатларни умумлаштириб, унинг муаллифларига мен 18 сентябрь куни чоп этилган «Совет Ўзбекистони» газетасидаги «Қонунларни тайёрлашда халқ билан маслаҳатлашиб», «Правда Востока» газетасида чоп этилган «Советуясь с народом» номли мақоламда қўмита номидан катта миннатдорчилик изҳор этиб, шу хатларга изоҳ бердим.

Аминманки, аксарият депутатлар бу мақолалар билан танишлар.

Шунинг учун сизларнинг қимматли вақтларингизни кўпроқ изоҳ билан чегараласамда ва Қонунга киритилган тузатишларга тўхталсам. Газетада эълон қилинган лойиҳанинг кириш қисмида: Ўзбекистон ССЖ мулки дахлсиздир, дейилган эди.

Янги редакция асосида «Ўзбекистон ССЖда мулк дахлсиздир» деб берилди. Бу билан Ўзбекистон ССЖ ҳудудидаги мулкнинг барча турлари дахлсизлигини таъкидлаб ўтмоқдамиз. ТошДУ студенти И. Пугач («Правда Востока» газетасининг 1990 йил 11 август сони) ва бир қатор бошқа ўртоқларнинг таклифларини инобатга олиб, 1-модданинг 6-бандидаги «Мулкнинг ҳар қандай шаклидан фойдаланиш эксплуататорлик руҳида бўлмаслиги керак» деган сўзлар олиб ташланди.

Самарқандлик профессор К. С. Саидов таклифига асосан Ўзбекистон ССЖ фуқароларининг мулки тўғрисида гап борадиган 4, 6, 7, 8,9-моддаларнинг мазмуни қайта кўриб чиқилди ва қонун лойиҳаси матнининг қиёсий жадвалида бу ўз аксини топди.

Профессор К. С. Саидов таклифига асосан Қонун лойиҳасига янги 23-модда — «Ўзбекистон ССЖнинг жумҳуриятдан ташқаридаги мулки» моддаси киритилди. Бу таклиф Ўзбекистон ССЖда Президент ҳокимияти жорий этилиб, жумҳурият мустақиллиги тўғрисидаги Декларация қабул қилингач, чет мамлакатлар билан бевосита сиёсий ва иқтисодий алоқалар ўрнатилишидан, Иттифоқ шартномасини тузишдан келиб чиқади. Жумҳуриятимиз бошқа жумҳуриятларда, чет эл мамлакатларида муайян мулкка эга бўлган ўз ваколатхоналарини очади.

Мана бу хатга алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Тошкент шаҳар Акмал Икромов ноҳиясидан 26 нафар уруш ва меҳнат ветеранлари биргаликда хат ёзишиб «Жумҳурият ҳудудида жойлашган ер ва унинг бойликлари, ишлаб чиқариш ресурслари Ўзбекистон ССЖ халқларининг мулкидир» деб аниқ баён қилинишини таклиф этмоқдалар.

Улар жумҳуриятдан ташқарига олиб кетилган ва ҳозир марказий музейларда сақланаётган тарихий ҳамда маданий бойликларни Ўзбекистон ССЖ мулки деб эълон қилишни таклиф этмоқдалар.

Ҳақиқатан ҳам, ўртоқлар, сир эмаски, Бухородаги «Ситораи Мохи-Хоса»да амир давридан қолган, лекин халқ томонидан яратилган олтин зеб-зийнатлар, бошқа вилоятлардан олиб кетилган тарихий ва маданий бойликлар Ленинграддаги Эрмитажда, Москва музейларида сақланмоқда.

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич! Шукурулло Раҳматович! Депутат ўртоқлар!

Мен шундай таклиф киритмоқчиман. Ўйлайманки, сизлар буни қўллаб-қувватлайсизлар. Бизлар байналмилалчилармиз, дўстликнинг қадрига етамиз. Майли шу ноёб бойликлар Эрмитаж ва Москва музейларида қолсин, чунки уларни бутун дунёдан келаётган миллион-миллион кишилар томоша қилмоқдалар. Лекин ана шу бойликларнинг остига Ўзбекистон ССЖ мулки деб ёзилиб, уларнинг қиймати аниқланиб, жумҳурият маҳалллий бойлигига қўшилсин. Бу Иттифоқ шартномасида ўз аксини топсин.

Тўғрими, ўртоқлар?

Нуроний отахонларимиз хатларидан яна бир хулоса келиб чиқади. У ҳам бўлса — жумҳурият ҳаётида маҳалланинг роли. Сизларга тарқатилган Қонун лойиҳасида биринчи бор маҳалла, оила мулки ҳақида гап боради. Бу ҳақда келган хатларда турлича фикр изҳор этилган.

Профессор Ҳ. Раҳмонқулов, журналист И. Хисомов оила мулкига қарши чиқсалар, аксарият хатларда, шу жумладан профессор Э. С. Севлинянц — «Қонун лойиҳасида умумбашарий маърифат ютуқлари билан бир қаторда миллий ва маҳаллий хусусиятлар ҳам ҳисобга олинган, инсон эса диққат марказида туради» деб ёзмоқда.

Ҳақиқатан ҳам кўп оилали бўлган жумҳурият ҳаётида оила, маҳалланинг аҳамияти яхши маълум. Маҳалла — ноҳия, шаҳар ижтимоий-сиёсий турмушининг кўрсаткичидир. Муҳим масалалар оқсоқоллар даврасида ҳал қилинади.

Маҳалланинг ўз клуби, чойхонаси, қироатхонаси, асбоблари бор. Бу мулк ҳақиқий дўстликни мустаҳкамлашга хизмат қилади. Шу боисдан мен Тошкент ва Самарқанд шаҳрида олиб борилаётган хайрли иш, ҳар бир маҳаллада, кварталларда, кўп қаватли уйлар ёнида чойхоналарни қуриш ва уларни ижтимоий-маданий марказга айлантирилишини катта иш деб биламан. Бу намунали ишни кенг ёйиш керак.

Биз барча таклиф ва мулоҳазаларни эътиборга олган ҳолда «Ўзбекистон ССЖда мулкчилик тўғрисида»ги Қонун лойиҳасига анчагина ўзгартиш киритдик. Масалан, кириш қисмига, 2-модданинг биринчи бандига, 4-модданинг биринчи бандига, 5-модданинг биринчи бандига, 6-модданинг биринчи бандига, 9-модданинг биринчи бандига, 13-моддага, 16-модданинг биринчи бандига, 20-модданинг биринчи бандига ва бошқа моддаларга матн жиҳатидан ёки бошқа ўзгартишлар киритилди. Умуман олганда, биз бу Қонуннинг ҳамма моддаси ва бандларини қайтадан таҳлил қилдик ва кўпгина ўзгартишлар киритдик. Дастлабки Қонун лойиҳасида бўлган 8-модда олиб ташланди ва унинг ўрнига хусусий мулк ҳақидаги мулоҳазалар киритилди.

Ўртоқлар, вақт камлиги ва Қонун лойиҳаси матнининг қиёсий жадвали ҳаммаларингизга тарқатилганлигини ҳисобга олиб бу масалада кўп тўхталмадим. Сизларнинг эътиборингизга ҳавола қилинган ўзгартишлар тўғрисидаги ўз мулоҳазаларингизни билдирсаларингиз.

Озиқ-овқат дастури бўғинлари

ДАРОМАД ЎРТАДА

Шеробод районидаги хўжаликлараро бўрдоқичилик корхонаси ташкил этилганига кўп вақт бўлганлигига қарамасдан, унинг ўрни сезилмасди. Унга янги раҳбар сайлашга бағишланган йиғинда уч номзод тавсия этилганди. Олий маълумотли зоотехник, район агросаноат уюшмаси етакчи мутахассиси Низом Бозоров танланди. Директор хўжаликнинг иқтисодий аҳволини ўрганиб чиқди: у давлатдан 800 минг сўм қарздор эди.

Кўпчилик ишончи Низом Бозоровга далда бўлди. Корхонада иш жараёни шундай: хўжаликлардан ёш бузоқлар келтирилиб, парвариш қилинади. Бир қисми гўштга топширилади, урғочилари маълум ёшга етгандан сўнг хўжаликларга қайтарилади. Бу ерда мингдан зиёд қорамолни боқиш учун шароит бор. Бир пайтлар «Зарбдор» давлат хўжалиги тузилганди, кейинчалик ер сифатсиз ўзлаштирилганлиги туфайли у тугатилиб, ҳудуд бўрдоқичилик корхонаси ихтиёрига ўтказилди. Тупроқ шўрхоклиги, сув тақчиллиги учун ердан фойдаланилмасди. Қорамолларни давлатдан олинадиган омихта ем, шулха ёки кунжара билан йил бўйи боқиш қимматга тушади. Ёз ойларида кўк ўтга, қишда ширали сенаж, силосга оғзи тегмаган молни мўлжалдагидек семиртириш мушкул. Қўшни пахтакор хўжаликлардан яқин йилларда Зарбдор участкасига бир қултум ҳам сув ўтмаган. Аҳволни тузатишнинг бирдан-бир йўли Занг каналидан насос ёрдамида оби-ҳаёт келтириш, деган хулосага келинди. Бу район раҳбарияти томонидан маъқуллангач, қурувчилар ишга киришдилар. Секундига бир кубметр сув чиқариб берадиган насос станцияси қурилди, 3,5 чақирим масофага қувур ётқизилди. Қарийб минг гектар майдон оби-ҳаёт билан таъминланди Бунинг ўзи етарли эмас эди. Ерни ўзлаштирувчилар ишни биздан кетгунча, эгасига етгунича қабилида бажаришгани ҳар қадамда панд берарди. Сизот суви кўтарилиб, ҳатто ажриқ ҳам ўсмай қўйганди. Коллекторларнинг ҳаммаси яроқсиз. Улар бўрдоқичилик хўжалиги маблағи ҳисобига тартибга келтирилаётганлиги ер ҳолатини яхшиламоқда.

Жорий йилда 600 гектар ер қайта ўзлаштирилиб, асосий қисмида ғалла, беда, оралиқ экин етиштирилди. 200 гектар майдоннинг ҳар гектаридан ўн центнердан дон олинди. Арғамчига қил қувват деганларидек, омборга 200 тонна дон киргани бўрдоқибоқарларни қувонтирди. Беда илгаригидек йилига бир эмас, тўрт марта ўрилди. Ҳар гектаридан 117 центнердан пичан саранжомланди. Чорва қишлови учун 499 тонна сенаж, 423 тонна дағал хашак, 368 тонна силос жамғарилди. 200 гектар майдонда кузги ғалла биринчи сувдан чиқарилди.

Яқин-яқингача бу ердан ўтаётганда юрак орқага тортиб кетарди. Номига ўзлаштирилган жойда уй деб алланималарни қуриб кетишган. Ҳозир уларнинг бир қисми ташландиқ аҳволда. Кимлардир қўл учида қилган ишни бошқалар не-не машаққатлар билан тузатиши керак. Мана, Зарбдор участкасининг бир қисмида ям-яшил майсалар кўзга нақадар ёқимли кўринади. 1600 гектардан зиёд ернинг ҳаммасида шундай бўлса, қанийди.

Участкада ижарачи Панжи Маманов билан танишиб, суҳбатлашдик. У, турмуш ўртоғи Анор ва қайноғаси Ҳамза Маҳмудов 300 бош қорамолни парвариш қилишаётган экан. Йил бошида 40 тонна гўшт топшириш тўғрисида хўжалик билан шартнома тузишибди. Ихтиёрларига 12 гектар ер берилган, унда беда етиштирилмоқда. 300 тонна сенаж бостирилди, хўжаликдан эса 120 тонна силос олинди. Хўш, ижарачиларнинг ўн ойлик меҳнат натижалари қандай? Ҳозиргача давлатга 45 тонна бўрдоқи гўшти топширилди. Йил охирига қадар яна ўн тонна тайёрланади.

— Уч киши ойига 180 сўмдан ҳақ олаяпмиз, —дейди Панжи Маманов. — Йил якунида семиртириш ҳисобига етиштирилган ортиқча гўшт учун қўшимча, шунингдек 3—4 ойлик миқдорида мукофот берилади. Боқувимиздаги ҳар бош қорамол кунига 600—650 граммга довур эт қўшмоқда. Гўштга берилган қорамол ўртача 423 килограмм тош босди. Йил охирида давлатга топширилган бўрдоқининг бир килограммига 4 сўм 60 тийиндан ҳақ тўланади. режадан зиёд 15 тонна гўшт учун яна 6.900 сўм оламиз ва ўзаро тақсимлаймиз.

Корхонанинг асосий молхонасида 660 бош жониворни Маматали Алламуродов, Чори Мусаев, Рашид Нормуродов парвариш қилишмоқда. Бузоқларнинг кунлик эт қўшиши 381 грамм ўрнига 433 граммни ташкил этаяпти. Бузоқбоқарларнинг ҳар бири ойига ўртача 280 сўмгача маош олишаётир.

Жорий йилда бўрдоқибоқарлар район хўжаликларидан 500 ўрнига 565 бош қорамолни қабул қилишди. Гўштга топширилаётган сўқимларнинг ўртача тирик вазни 400 килограммдан тош босаётир. Бугунгача режадаги 94,1 тонна ўрнига 185,6 тонна гўшт топширилди. Хўжаликларга 53 бош ғунажин етказиб берилди. Шунингдек, 772 бош чўчқа ҳам келтирилганди, давлатга 52,6 тонна чўчқа гўшти сотилди. Режалар ортиғи билан бажарилаётгани корхонага аста-секин фойда келтирмоқда. Бултур 114 минг сўм кирим бўлди, жорий йилда бу 300 минг сўмдан ошиши кутилмоқда.

— Озиқ-овқат дастурини амалга ошириш ишига ҳисса қўшаётганлигимиздан хурсандмиз, — дейди директор Н. Бўронов. — Яқинда Бутуниттифоқ агросаноат ходимлари касаба уюшмасининг иккинчи қурултойида иштирок этдим. Анжуманда бундан буён ҳам қишлоқ хўжалигида, жумладан чорвачиликда мавжуд имкониятлардан оқилона фойдаланиш, маҳсулот ҳажмини кўпайтириш, халқимиз турмуш даражасини оширишга улуш қўшиш асосий вазифа эканлиги алоҳида таъкидланди. Хўжаликлараро бўрдоқичилик корхонаси —гўшт етиштиришни кўпайтиришнинг аниқ манбаларидан бири. Бизга хўжаликлар 70—80 килограмм оғирликдаги бузоқларни ўз вақтида етказиб беришса, бас. Чорвадорларимиз жорий йилда омихта ем, шулха, кунжара таъминоти яхшиланганлигидан миннатдор. Тўғри, уларнинг харид нархи олдингидан бироз қимматлашди. Шунга қарамасдан, жумҳуриятимиз ҳудудидаги саноат корхоналаридан чиқаётган озуқа ўзимизда қолаётганлиги бизни қувонтирмоқда. Хўжалигимизда молларни семиртириб, гўштга топшириш муддати 60 кунга қисқартирилди. Сўқимга боқилаётган қорамолларнинг тирик вазни 300 килограммдан ошгач, эҳтиёжга қараб озиқлантирилаяпти.

Молхоналарнинг бирида ёш бузоқлар, бошқасида «ВЛКСМ 50 йиллиги» давлат хўжалигидан қабул қилинган жайдари қорамоллар, учинчисида эса бир ёшдан ўтган ҳўкизчалар, алоҳида бўлмалардан бирида оғирлиги 300—350 килограммдан ошган сўқимлар парвариш қилинмоқда. 1991 йилнинг дастлабки ойида давлатга 45 тонна гўшт топшириш мўлжалланаяпти. Бўрдоқибоқарлар аста-секин қолоқликка барҳам бериб, келгусида йилига 400—500 тонна гўшт тайёрлаш режаларини белгилашаяпти. Яна беш-олти нафар тадбиркор чорвадор бўлса, хўжаликлар ўз вақтида молни етказиб туришса кифоя. Шунда ҳозиргидек 600 эмас, икки минг бош қорамолни боқиш мумкин.

Хўжаликлардан келтирилган молларни парвариш қилиш, семиртириш, гўштга топширишдан келаётган даромаднинг ҳаммасини бўрдоқибоқарлар олишаётгани йўқ, балки ҳар бир хўжаликнинг улуши вақтида қайтариб берилмоқда. Масалан, «Октябрь 60 йиллиги» давлат хўжалигига 37,6 минг, «Гулистон» давлат хўжалигига 8,6 минг, «Шеробод» давлат хўжалигига 36,8 минг, В. Қодиров номли давлат хўжалигига 2.644 сўм пул ўтказилди. Лекин баъзи хўжаликлар раҳбарларида бўрдоқичиликни ўзларида ташкил этиш фикри ҳам йўқ эмас. Ҳолбуки мазкур корхона уларга беминнат ёрдам бераётир. Буни чуқур англаш, қадрига етиш керак.

К. БАХТИЁРОВ.

Элда азиз кишилар

Асал Рустамова билан Ойрўзи Эшназарова — Нишон районидаги Усмон Юсупов номли давлат хўжалигининг моҳир сигирсоғарлари. Улар ўзларига биркитилган жониворларни рацион асосида парваришлаб, мўл сут соғишга эришмоқдалар. Асал ҳозирга қадар ихтиёридаги 20 бош сигирнинг ҳар биридан мўлжалдагидан 170 килограмм зиёд маҳсулот олди. Ойрўзи эса говмишлар маҳсулдорлигини режадаги 2.100 килограмм ўрнига 2.250 килограммга етказди.

СУРАТЛАРДА: мусобақа пешқадамлари А. Рустамова ва О. Эшназарова

Ш. СУЛТОНОВ олган суратлар.

Президент фармони қандай бажарилмоқда?

ЗАНГОРИ ОЛОВ ТАФТИ

Жумҳуриятимиз Президентининг Ўзбекистон ССЖ қишлоқ аҳолисини ичимли сув ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисидаги фармони меҳнаткашлар ҳақида қилинган катта ғамхўрлик бўлди. Бухоро вилояти Ромитан районида ҳам ушбу ҳужжат катта хурсандчилик билан кутиб олинди. Ўшандан бери орадан бирмунча вақт ўтди. Хўш, шу муддатда Президент фармонини бажариш борасида районда қандай ишлар амалга оширилди? Биз қуйида ана шулар ҳақида фикр юритамиз. Ҳикоямиз асосан районда газлаштиришнинг аҳволи, бу борадаги муаммолар ва уларни бартараф этиш йўллари ҳақида боради.

Дастлаб районда газлаштиришнинг умумий ҳолатига бироз шарҳ берсак. Ҳозирги кунда 485 километр юқори, ўрта ва паст босимли газ қувурлари мавжуд бўлиб, 201 та тақсимлаш станцияси ишлаб турибди. 9.937 хонадон табиий, 5.706 хонадон эса суюлтирилган газ билан таъминланган. Бу борада Ленин номли, Наримонов номли колхозлар, «Октябрь 50 йиллиги», «Ромитан» совхозларида диққатга сазовор ишлар амалга оширилаяпти. Ҳозирги кунда бу хўжаликларнинг ҳар биридаги 950—1.110 хонадонда зангори оловдан фойдаланилмоқда. Вилоятда газлаштириш 18—20 фоиз бўлиб, Ромитан районида бу кўрсаткич 70 фоизни ташкил этади. Шу йилнинг ўтган даврида 18 ўрнига 22 километр газ қувурлари тортилди ёки 683 хонадон қулай ва арзон ёқилғидан баҳраманд бўлди.

Яна шуни мамнуният билан маълум қилишимиз мумкинки, яқиндагина «Бухоро» асаларичилик совхозининг марказий қўрғонидаги 44 хонадонга табиий газ олиб келинганлиги Президент фармони ижросининг дебочаларидан бириздир. Бу юмушларни адо этишда район газ хўжалиги идораси ишчилари ҳамда «Ўзбекгаз»га қарашли механизациялашган 3-кўчма колонна қурувчилари зўр ғайрат кўрсатишмоқда. Улар қисқа муддатда 67 минг сўмлик иш бажариб, асаларичилар уйига табиий газ олиб келишга муваффақ бўлдилар. Зангори оловдан баҳраманд бўлаётганлар — пешқадам асаларичилардан Расул Эгамов, Болта Ҳамидов, Мавжуда Хўжақулова ва Зебо Расулова ўз хонадонларига табиий газ келтиришда сидқидилдан меҳнат қилган Ҳамид Қодиров бошлиқ монтажчилар бригадаси аъзоларига қалб миннатдорчиликларини билдиришди.

Район газлаштириш идораси бошлиғи Саттор Файзуллаев билан қишлоқ аҳлини табиий газ билан таъминлашнинг аҳволи ҳақида фикр алмашаётганимизда у қуйидагиларни алоҳида таъкидлади:

— Маълумки, баъзи қишлоқларимиз бундан бир неча ўн, юз йил илгари барпо этилган бўлиб, уй-жойлар тартибсиз қурилган. Бу нарса биз, газчиларнинг ишини ҳам бироз мушкуллаштирмоқда. Биринчидан, ишимиз суръатига салбий таъсир қилаётган бўлса, иккинчидан, керагидан ортиқ газ қувурларини ишлатишга мажбур бўлаяпмиз.

Кейинги пайтда қишлоқларимиз бош режа бўйича қурилаётганлиги, меҳнаткашларга уй-жой қуриш учун ер берилаётганлиги айни муддао бўлди. Бундай иморатларни газлаштириш ишимизга анча енгиллик олиб келди. Солиштириш учун эътиборингизга бир далилни ҳавола қилмоқчиман. Агар бир километр қувур билан тарқоқ ҳолда қурилган қишлоқларнинг 3—4 хонадони газлаштирилган бўлса, шунча миқдордаги материал билан бош режа асосида барпо этилган посёлкаларда 95—100 хонадонга зангори олов олиб кириш мумкин бўлади. Энди бундан ўзингиз хулоса чиқараверасиз.

Қийинчиликлар билан бўлса-да биз шу йилнинг ўтган даврида Ленин номли жамоа хўжалигининг Ильич, Шалғами, Сардариболо, Наримонов номли колхознинг Мўзадўзон, Сараён, Энгельс номли жамоа хўжалигининг Шодмонобод, Работ, К. Маркс номли жамоа хўжалигининг Кўлипалос қишлоқларини тўла газлаштиришга муваффақ бўлдик. Ҳозирги кунда бир қатор колхоз ва совхозларда бу борадаги ишлар юқори суръат билан олиб борилмоқда. Ибн Сино номли давлат хўжалигида жойлашган Қўрғон, Деҳикўна, «Ромитан» совхозидаги Работалак, «Октябрь 50 йиллиги» давлат хўжалигининг Энарзи, Лабирўт, Кўкнориён қишлоқларида «Ўзбекгаз»га қарашли механизациялашган 3-кўчма колонна қурувчилари ҳамда ташкилотимиз оловкорлари монтаж ишларини қизғин олиб бормоқдалар.

Саттор аканинг сўзларига шуни қўшиб қўйишимиз мумкинки, йил охиригача яна 12 километр узунликдаги газ қувурлари тортилади. Йиллик режага солиштирадиган бўлсак, 18 ўрнига 34 километр масофада ишлар адо этилади. Биз юқорида номларини тилга олган қишлоқларда жами 400 хонадон кейинги икки ойда зангори оловдан баҳраманд бўлади.

Қишлоқларни газлаштиришни тезлаштиришнинг яна бир имконияти бор. Бу лойиҳа-смета ҳужжатларини ўз вақтида тайёрлашдир. Гап хўжаликларнинг мутасаддиларига бориб тақалади. Улар ўз ҳудудларидаги қишлоқларга зангори олов олиб боришнинг лойиҳа-смета ҳужжатларини қисқа фурсатда тайёрлаб, уни газлаштириш идорасига тақдим этишлари лозим. Шундагина 1991 йил режасига киритилиб, уни амалга ошириш бўйича зарур чора-тадбирлар кўриладиди. Ҳозирги пайтда Ромитан районида 35—40 километр ҳажмда газ қувурлари ўтказиш учун лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёр. Бу — келгуси йилда 1.800—2.000 хонадон зангори оловдан баҳраманд бўлади дегани. Район газлаштириш идораси ходимлари ҳозирданоқ бу ишга пухта ҳозирлик кўрмоқдалар. Президентимизнинг қишлоқ меҳнаткашлари манфаатини кўзлаб чиқарган фармонини амалга ошириш борасида Ромитан районида кўрилаётган тадбирлар эътиборга лойиқдир.

С. БЕШИМОВ.

АҲВОЛ ОҒИРЛАШМОҚДА

ВИЛЬНЮС. Коммунистик партия, Совет Армияси ва жумҳурият меҳнаткашларининг демократик ташкилотларига нисбатан социализмга қарши кучларнинг ҳатти-ҳаракатлари кучайиши муносабати билан Литвадаги ижтимоий-сиёсий вазият жуда кескинлашди. КПСС ҳаракат дастурига амал қилувчи Литва Компартияси Марказий Қўмитаси котибиятининг кенгайтирилган мажлисида шундай фикр айтилди.

Литванинг ҳозирги раҳбарияти иқтисодий танглик чуқурлашиб бораётган ва аҳоли турмуш даражаси кескин пасайиб кетаётган шароитда якка ҳукмронликни ошкора амалга оширишга тобора қаттиқ ҳаракат қилмоқда. У давлат оммавий ахборот воситаларини КПСС ва ССЖИга туҳмат ва бўҳтон ёғдирувчи қуролга айлантирмоқда, дейилди котибият мажлисида.

Бундай хатти-ҳаракатлардан кўзда тутилган мақсад ниҳоятда равшан, деб таъкидлади ўз нутқида КПСС Марказий Қўмитаси Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС дастурига амал қилувчи Литва Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби М. Бурокявичюс, бу хатти-ҳаракатлар энг аввало Литванинг ССЖ Иттифоқи билан музокараларини барбод қилишга, жумҳурият ҳудудида турган ССЖИ қуролли кучлари обрўсини тўкишга қаратилган.

Мажлисда қабул қилинган қарорда, жумладан шундай дейилади: «КПСС дастурига амал қилувчи Литва Компартияси Марказий Қўмитасининг котибияти жумҳурият Олий Кенгаши ва ҳукуматининг халққа қарши сиёсатидан меҳнаткашлар оммасининг норозилиги кучайиб бораётганлиги барча партия ташкилотларидан аҳоли ўртасида ташкилий ва мафкуравий ишларни кучайтиришни, одамларнинг сиёсий фаоллигига маълум бир мақсадга йўналтирилган тус беришни талаб этади, деб ҳисоблайди. Коммунистлар демократия ҳамда танлаб олинган социалистик йўлни ҳимоя қилиш учун, реакцион миллатчи кучларнинг якка ҳокимлик сари интилишларига қарши биргаликда иш олиб боришларида аҳоли барча қатламларини бирлаштириш ва жипслаштиришнинг ташаббускори бўлишлари зарур. Коммунистлар меҳнаткашларнинг ҳаётий манфаатларини рўёбга чиқариш ва танг вазиятдан қутилиш учун Литвадаги барча демократик ташкилотлар ва ҳаракатларнинг ягона жабҳаси ташкил этилишига ҳар томонлама кўмаклашишлари лозим».

ЧЕТ ЭЛ ХАБАРЛАРИ

ҲУКУМАТ ТАДБИРЛАРИ

СОФИЯ. Яқин вақт ичида Болгарияда давлат бошқариб турадиган энг зарур моллар 21 турининг чакана нархини 50 фоиз ошириш кутилмоқда. БХЖ иш билан таъминлаш ва ижтимоий таъминот вазири Э. Масларова «Дума» газетасининг мухбири билан суҳбатда ана шуни маълум қилди.

Кун кечириш қиймати ана шундай кескин ошишини қоплашга оид тадбирлар сифатида аҳолига махсус тўловлар бериш кўзда тутилади. Чунончи, энг кам иш ҳақи оладиган кишилар кўриши мумкин бўлган «талафот» энг кўп миқдорда — 90 лев билан қопланади. Ойлик иш ҳақига қолган бошқа барча қўшимчалар камайиб борадиган миқдорда: иш ҳақи қанча кўп бўлса, шунча кам қўшимча тўланади. Пенсионерларга тўланадиган товон ўзгариб боради: пенсия миқдори 250 левдан ошмайдиган кишиларга энг кўп даражада — 70 лев миқдорида товон тўланади. Оилаларга тўланадиган қўшимча ҳақ системаси ўзгаради. Ҳар бир болага ойига ўрта ҳисобда 80 левни ташкил этадиган қўшимча ҳақ тўланади. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, ана шу миқдорда товон тўлаш учун ҳар ойда сал кам 700 миллион лев талаб этилади.

Э. Масларова таъкидлаганидек, ушбу режа хусусида ҳукумат билан касаба уюшмалари ва иш билан таъминловчилар ўртасида муҳим келишмовчилик йўқ. Чунки уларнинг ҳаммаси ижтимоий кескинликни кучайтирмай туриб бозор хўжалигига ўтишни жадаллаштиришдан манфаатдордир. Болгарияда қабул қилинган иш ҳақи ва пенсияларни индекслаш — нарх-навонинг ўртача даражаси ўсишига қараб уларнинг миқдорини ошириш системасига қўшимча равишда товон тўлаш мўлжалланмоқда. БХЖ марказий ҳисоб бошқармасининг яқинда берган маълумотига кўра, шу йилнинг май ойидан октябрь ойигача моллар ва хизматлар истеъмол нархлари индекси мамлакатда 30 фоиз ошган.

МУАЛЛАҚ МУАММО

ЛУАНДА. Ангола социализмни демократия билан, иқтисодиётни марказдан туриб бошқариш системасини эса бозор билан бирлаштиришга уриниб, ўз ривожланиш йўлларини изламоқда, деб таъкидлади бу ерда МПЛА-меҳнат партиясининг раиси, Ангола президенти Жозе Эдуарду Душ Сантуш.

«Жорнал ди Ангола» газетасида эълон қилинган «Нью-Йорк таймс» мухбири билан суҳбатда АХЖ раҳбари мамлакат раҳбариятининг фикрича, социализмнинг Шарқий Европа мамлакатларида амалга оширишга уринилган модели сингари капитализм ҳам жамиятдаги барча муаммоларни ҳал этмаслигини таъкидлади.

Давлат бошлиғи оппозициядаги Унита гуруҳи билан музокаралар масаласига тўхталиб, унинг фикрича, Унита АҚШдан ҳарбий ёрдам олиб, бу мамлакат дипломатик мададидан фойдаланар экан, ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги аҳдномани имзоламаслигини таъкидлади. Президент Анголада ярим йил ёки ҳатто бир йилдан кейин ялпи сайлов ўтказиш тўғрисидаги талабни нореал талаб сифатида рад этди. Ж. Э. Душ Сантуш ССЖИ билан АҚШ ўртасидаги музокаралар жараёнида кенгроқ иштирок этишга қарши фикр билдирди. Бу мамлакатларнинг вакиллари ҳозир учрашувларда мутахассис сифатида иштирок этишмоқда. Биз Ангола муаммосини ички муаммо деб ҳисоблаймиз, деди у.

Президент Ангола олинган қурол-яроғ учун Совет Иттифоқидан қарийб 1,5 миллиард доллар қарз эканлигини маълум қилди. Унинг фикрича, бу маблағ бошқа бир қанча ривожланаётган мамлакатларнинг шунга ўхшаш қарзларига нисбатан анча камдир. Бизнинг ССЖИ олдида мажбуриятларимиз бор, зеро биз ундан қурол олаяпмиз ва биз бунинг учун имкони борича пул тўлаяпмиз, деди Ж. Э. Душ Сантуш. Ангола ўз маблағларининг анчагина қисмини мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш учун сарфлашга мажбур бўлаётгани туфайли молиявий қийинчиликларни бошдан кечирмоқда. Бундан ташқари, АХЖ ҳукумати жумҳуриятдаги Куба қўшинларини сақлаб туришни таъминлади. Мамлакат узоқ йиллар давомида Жанубий Африка жумҳуриятига қарши уруш олиб борди, лекин Жанубий Африка армияси унга етказган зарарнинг ўрнини қоплаш тўғрисида БМТ Хавфсизлик Кенгаши чиқарган барча қарорларга қарамай, у бир доллар ҳам ололмади, деб таъкидлади у.

Давлат бошлиғи Совет Иттифоқида юз бераётган жараёнларга ўз муносабатини билдирди. Совет раҳбарияти ўтказаётган ислоҳотлар ССЖИ халқлари учунгина эмас, шу билан бирга бутун инсониятга фойда келтирди, деб уқтирди у. Қайта қуриш туфайли кўпгина халқаро муаммолар ҳал этилди: «совуқ уруш»га барҳам берилди, бутун жаҳонда тинчлик қарор топишига бўлган умид мустаҳкамланди, минтақа можароларини бартараф қилиш жараёнига янги омил бахш этилди. Ангола халқи Совет раҳбарияти ички сиёсий тусдаги қийинчиликларни ҳам бартараф эта олади, деб ишонади.

ҲОКИМИЯТ ТОМОНИГА ЎТДИ

КОБУЛ. Афғонистоннинг Марказий ғор вилоятида оппозициянинг 300 дан кўпроқ кишидан иборат отряди қуролни ташлади ва миллий яраш жараёнига қўшилди. Бахтар агентлигининг хабар беришича, собиқ мужоҳидлар оилаларининг 500 га яқин аъзоси ҳам осойишта турмушга қайтди.

Лағмон вилоятида «Афғонистон ислом партияси» (АИП) ва «Афғонистон ислом инқилоби ҳаракати» (АИИҲ) жангарилари ўртасида шиддатли тўқнашувлар давом этмоқда. Оғир қуролдан фойдаланганлик натижасида томонлар 20 дан ортиқ кишидан маҳрум бўлди ва ўнлаб киши жароҳатланди. «Афғонистон ислом партияси»нинг каллакесар тузилмаларидан бирининг штаби вайрон қилинди. Теварак-атрофдаги қишлоқларнинг аҳолисига катта моддий зарар етказилди.

Бахтар агентлиги Афғонистон жумҳурияти Ташқи ишлар вазирлиги БМТи Бош котибининг Кобулдаги ваколатхонасига иккита нота юборганлигини маълум қилади. Уларда Исломобод Женева битимларини 13 марта бузганлиги айтилади.

Бутун дунёни қойил қолдирган Самарқанд наққошлиги бетакрор ва беназирдир. Вилоят атрофидаги районларда бу кўҳна санъат сирини ўрганишга орзуманд йигит ва қизлар кўп. Булунғурдаги 39-ўрта ҳунар-техника билим юртида бино деворларига бадиий пардоз бериш касбининг ўргатилаётгани ҳам шу боисдан. Талабалар биринчи курсданоқ буюмлар тасвирини тушириш, ранглар жилосини фарқлаш сингари мусаввирлик кўникмаларини ҳосил қиладилар.

СУРАТДА: расм муаллими Фарҳод Тўраев (чапдан) 2-курс талабалари Раббим Расулов, Тожихол Ўринбоева ва Нилуфар Муродова билан деворларга чизиладиган нақш нусхаларини кўздан кечирмоқда.

Т. ДАВЛАТОВ олган сурат.

ИНСОН, ИМОН, ЖАМИЯТ

Шаънингга доғ тушмасин

Ушбу мақоланинг ёзилишига Бўстонлиқ район партия комитети ва халқ депутатлари район Совети ижроия комитетининг органи «Коммунизм учун» рўзномасида «Ўтегеновдан огоҳ бўлинг» сарлавҳаси остида босилган фельетон туртки бўлди. Тўғрироғи, ўша материалга қўйилган «Туҳматчини фош этамиз» рубрикаси эътиборимизни тортди.

Унда Бозорбойнинг юқори ташкилотларга кўплаб шикоят йўллаётганлиги туфайли болалар сил касалликларига қарши курашга ихтисослашган «Чимён» санаторийсига кетма-кет текширувчилар келаётганлиги, лекин далиллар ўз исботини топмаётганлиги хусусида сўз боради. Ўтегенов хатларида битилган 40 дан ортиқ далиллар ҳам бўҳтон эканлиги кўрсатилади.

«Қачонгача Б. Ўтегенов коллективдаги соғлом муҳитни булғаб, соф одамларга туҳмат тоши отади? Уни қилмишига яраша Ўзбекистон ССЖ Жиноят кодексининг 112-моддаси бўйича жавобгарликка тортадиган пайт келмадимикин? Қачонгача одамлар туҳматчидан қўрқиб ишлашади?

Район прокуратурасининг туҳматчини жиловлаб қўйишига умид қилиб улардан жавоб кутамиз».

Мақола ана шу тарзда тугайди. Гўё ҳаммаси тўғри, ҳақ қарор топгандек. Аслида-чи? Муаллифлар масаланинг моҳиятини чуқур ўрганишганми? Шикоятларнинг ёзилиш сабабларини таҳлил қилишганми? Бир йигитни туҳматчига чиқаришлари учун етарли асослари бормиди?

Ана шу саволларга орадан бир ярим йил вақт ўтгандан сўнг район халқ суди жавоб берди. Рўзномада қуйидаги тузатиш эълон қилинди: «Газетанинг 1988 йил 9 февраль сонида ёритилган «Ўтегеновдан огоҳ бўлинг» сарлавҳали фельетондаги «туҳматчи» сўзи «шикоятчи! деб, Б. Ўтегенов хатларида қалаштириб ташланган 40 дан ортиқ факт ҳам бўҳтон эканлиги маълум бўлди» жумласи эса «Б. Ўтегенов хатларида қалаштириб ташланган бир қанча фактлар ҳам асоссиз эканлиги маълум бўлди», деб тузатиб ўқилсин».

Шунақа гаплар. Бозорбой бир ярим йил мобайнида туҳматчи деган маломатни кўтариб юрди. Дўсту биродарлари, қариндош-уруғлари, эл-юрт олдида бош кўтаролмай қолди. Узоқ давом этган ёзишмалар, уйқусиз тунлардан сўнг ҳар қалай ҳақ қарор топди.

Ҳурматли газетхон, рўзномада эълон қилинган тузатишга диққат билан эътибор берган бўлсангиз, «туҳматчи» сўзи «шикоятчи» деб тузатилган. Қолаверса, Ўтегенов хатларида қалаштириб ташлаган фактларнинг ҳаммаси эмас, балки баъзилари асоссиз эканлиги маълум бўлган. Хўш, у ҳолда фельетондан нима қолди?

Биз Бозорбойнинг ҳақиқат учун курашувчи эканлигини исботламоқчи эмасмиз. Лекин унинг талабини тушунмоқ керак. У ҳақиқатни очишни — ёзган шикоятларининг атрофлича, чуқур ўрганилишини талаб қиляпти. Ахир, тўрт йилдан буён давом этаётган можарога қачон чек қўйилади?! Ўйлаймизки, Бўстонлиқ район партия комитети бу саволни адолат-ила ечишга қодир.

И. ЙЎЛДОШЕВ.

КАТТА АНЖУМАН

Тошкентдаги техника уйида Бутуниттифоқ илмий конференция очилди. «Ўрта Осиё ва Қозоғистондаги экология муаммолари нуқтаи назаридан ўсимликшуносликдаги табиий омиллар» мавзусидаги бу конференцияни В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик Фанлар академияси Ўрта Осиё бўлимининг луб экинлари Ўзбекистон тажриба станцияси Қозоғистон давлат дорилфунуни «Биофизика» ўқув-илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси билан биргаликда ташкил этган.

Мамлакатимизнинг турли минтақаларидан келган мутахассислар беш кун мобайнида кимёвий ўғитларни сақлаш ва улардан фойдаланиш, дарёларнинг саноат чиқиндилари билан булғаниши, экология мувозанатининг бузилиши муаммоларини муҳокама қиладилар. Орол денгизининг аҳволи энг муҳим масалалардан биридир. Конференция дастурига қишлоқ хўжалиги соҳасида физиканинг ютуқлари, ноқулай шароитларда қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш учун лазер техникасидан фойдаланиш, шунингдек сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш тўғрисидаги маърузалар киритилган.

Ю. КОТЛЯРОВСКИЙ.

ҚИЙИН САВОЛ

Ҳажвия

Суҳбатимиз ниҳоятда оғир кечди. (

— Қаерда ишлашингизни эслашга бир уриниб кўринг, полвон, қани-қани, — суҳбатдошим кўзларига тикилиб ёлбордим.

У қизарди, терга тушди, даструмоли билан бўйнини артиб яккаш такрорлади:

— Ўлай агар, эслолмайман. Ҳечам. Қандайдир муассаса эканлигини биламан-у, айнан қандайлигини эслолмайман.

— Хўп, майли, — дедим ва кўнглимга келган гапни айтдим, — масалага бошқа томондан назар ташлайлик. У ерга қандай жойлашгандингиз?

— Таниш орқали, — деди у бирдан менга нима биландир ёрдам бериши мумкинлигидан қувониб. —Мени у ерга мактабдош дўстимнинг ошнаси жойлаштирганди.

— Қанча бўлди?

— Уч йил олдин.

— Жойлаштираётганида нима деганди?

— Ишинг озода, чангдан холи девди.

— У ерда нима билан машғул бўласиз?

— Қоғозларни у жойдан бу жойга олиб қўяман. Столнинг у чеккасидан бу чеккасига.

— Қизиқ. Ўша қоғозлар қанақайди ўзи?

— Ҳар хил. Тўғри бурчакли, тўрт бурчак. Баъзилари жуфт, лекин аксарияти бир нусхадан.

— Бу тушунарли. Ўша қоғозларга нима деб ёзилганини айтолмайсизми?

— Барака топгур, — дейди у кўзлари мўлтираб. — Ахир мен у қоғозларга бирор марта тикилиб қарамаган бўлсам, қандай эслайман?

— Кечирасиз, маошингиз қанча?

— Юз йигирма.

— Қайси хизматингиз учун тўлашади?

— Қоғозларни у жойдан бу жойга олиб қўйганим учун.

— Сиз билан бирга ишлаётганлар нима қилишади?

— Биласизми, — деди у ўйчанлик билан, — мен бунга атай қизиқиб кўрмаганман, лекин адашмасам, улардан баъзилари шу қоғозларга ёзишарди, бошқалар муҳр босишарди ёки аксинча.

— Ҳар ҳолда қанча ҳақ оласиз? — иттифоқо бояги саволни такрорладим.

— Юз сўм, — шартта жавоб қилди у.

— Боя юз йигирма девдингиз-ку?

— Тўғри, биринчи ишга юз йигирма, иккинчи юмушга юз сўм оламан.

— Қандай улгурасиз?

— Эплайман-да.

— У ишгаям таниш орқали жойлашгандирсиз, ҳойнаҳой!

— Албатта. Ошна-оғайниларсиз яхши ишни топиб кўринг-чи.

— У ишнинг нимаси яхши?

— Буям озода, чанг-ғубордан холи.

— Муассасами?

— Шунақа шекилли.

— Қанақа муассаса?

У шифтга кўзини тикиб, лабини тишлади-да, таассуф билан деди:

— Айнан шу саволингизга жавоб беролмайман. У ерда атиги икки йилдан буён ишлаяпман — қизиқиб кўришга фурсат бўлган эмас.

— Иккинчи ишингизда нималар қиласиз?

— Умуман биринчисидаги иш...

— Ҳа, умуман, — бирдан сўрайман: — Хусусан-чи?

— Биласизми, бу ерда иш сал камроқ, шунинг учун хусусан ғалтакдаги ипни у ёқ-бу ёққа айлантираман. Аммо баъзида кўчадан ўтган автобусларни санаб туришга ҳам тўғри келади.

Мен бош-кети йўқ жин кўчага кириб қолгандай узоқ сукут сақладим. Суҳбатдошим ҳам чурқ этмасди. Ниҳоят бардошим тугаб, унинг катта ва чақнаб турган кўзларига тикилиб, охирги марта сўрадим:

— Қани, полвон, бир ҳаракат қилиб қаерда ишлашингизни эславоринг-чи?

У менга меҳр ва ҳамдардлик билан қараб, қулоғимга оҳиста шивирлади:

— Қўйинг энди, менинг қаерда ишлашим сизга барибир эмасми?

Мен ўйга толдим ва унинг фикрига қўшилиб қўя қолдим.

Русчадан **Ш. ЖАББОРОВ** таржимаси.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

ҚОНИ ФОЙДА

Дунёда 600 миллион туп норжил (кокос) пальмаси ўсади. Унинг 176 миллионтаси Филиппинга тўғри келади. Шу боис Жануби-Шарқий Осиёдаги бу мамлакат норжил етиштирувчи йирик давлат саналади. Буни қуйидаги мисол ҳам яққол тасдиқлайди: ер юзида ҳар йили 20 миллиард тонна норжил ёнғоғи етиштирилади, жумладан, унинг 17,8 миллиард тоннаси Филиппин ҳиссасига тўғри келади.

Бошқача айтганда, 15 миллионга яқин филиппинлик норжил ёнғоғи саноатидан келадиган фойда ҳисобига тирикчилик қилади.

ҚАРЛАР УЧУН ҚЎНҒИРОҚ

АҚШда кар кишиларнинг эшик қўнғироғи садосини эшитиш имконини берадиган янги қурилма ишлаб чиқилди. Соатга ўхшаш ихчам асбоб қўлга тақилади. Эшикдаги қўнғироқ босилганда йўлакка ўрнатилган махсус радиоқурилмадан чиққан сигнал қўлдаги асбобга ўтади. Унинг таъсирида ҳара катланадиган ясси парча уй эгасига кимдир келганидан дарак беради.

ҚИЗИЛ МАЙДОНДАГИ ВОҚЕА ХУСУСИДА

11 ноябрь куни «Радио франс интернасьональ» эшиттиришида Москвада байрам намойиши вақтида Қизил майдонда рўй берган можарога шарҳ берилди.

Шмонов — «Россия эркин демократик партияси ғарбий бўлимининг аъзоси ва Ленинград халқ фронтининг аъзоси» экан, деб хабар қилди Франция радиоси. Ана шу можаро фронт мувофиқлаштирувчи кенгаши билан партия бошқаруви мажлисининг мавзуси бўлди. Мажлис қатнашчилари бу воқеанинг икки ғаройиб жиҳатига аҳамият бердилар: Шмоновни яхши билган кишиларнинг гувоҳлик беришларига қараганда, у ўзининг юмшоқ феъл-атвори билан ажралиб турарди, шунингдек расмий хабарларга қараганда, бу ҳодиса тасвирга туширилган экан. Умуман, буларнинг ҳаммаси аввалдан ўйлаб, пухта ўйналган томошага ўхшайди. Баъзи мажлис қатнашчиларининг фикрига кўра, ҳуқуқий идоралар ана шу воқеанинг қандай бўлишини олдиндан режалаштирган бўлишлари эҳтимолдан холи эмас.

Москва шаҳар ижроия комитети ички ишлар бош бошқармаси соқчилик хизмати биринчи полки бўлимининг бошлиғи милиция катта сержанти А. Мильников ана шу бутун воқеани ўз кўзи билан кўрган «ишончли киши» ҳисобланади. Чунки у ҳуқуқбузарни шахсан ўзи ушлаган эди. Мильников шундай дейди:

— 7 ноябрь куни Қизил майдонда, Ленин мавзолейидан 150—200 метр нарида ўз хизматимни ўтардим. Соат 11 дан 10 минут — 15 минут ўтганида, майдонга пойтахтдаги Бауман ноҳияси меҳнаткашларининг колоннаси кириб келганида, намойишчилар орасидаги бир фуқаро менинг эътиборимни ўзига тортди, у ўзини негадир ғалати тутар, атрофга аланглар, кийими остига яшириб қўйилган бир нарсани қўли билан маҳкам босиб олган эди. Шунда ўша нотаниш киши тўсатдан қўндоқсиз ов милтиғини пинжидан чиқарди.

Мен шу заҳотиёқ унга ташландим. Бир сакраб қўлини қайирдим, милтиқнинг оғзини юқорига кўтариб олишга улгурдим. Ўқ овози янгради. Шундан кейин мен қуролнинг яна бир марта одамларга тегмаслигига муваффақ бўлдим. Хайриятки, иккинчи ўқ ҳеч кимга тегмади. Мен ҳуқуқбузарнинг қўлидан қуролни тортиб олдим ва шу дамда Давлат хавфсизлиги ходимлари ва Москва олий милиция мактабининг талабалари ёрдамга етиб келишди.

А. Мильников ҳикоя қилган бу воқеа ҳаммага яхши маълум, улар ҳақида матбуотда, марказий телевидение ва Бутуниттифоқ радиоси орқали хабар қилинган эди. Агар ҳуқуқбузар А. А. Шмоновнинг партиявий маслакдошлари ҳамма нарсани унинг ўзига тўнкашга уринмаганларида, бу мавзуга эҳтимол қайтмаслик мумкин бўлур эди.

Можаро сувратга олинганлигини баҳона қилиб, бу жанжал олдиндан режалаштирилган эди, деган мазмундаги «шаъма» ҳам кулгили туюлади. Ҳамма вақт бўлганидек, Қизил майдондаги тантаналар чоғида ССЖИ Марказий телевидениесининг камералари воқеалар телеоператорларнинг диққат марказида турган бўлиши мутлақо мумкин.

В. ЯНЧЕНКОВ,
(ССЖИ Ички ишлар вазирлигининг матбуот маркази —ТАСС).

* * *

Полковник В. Янченков ҳам ҳаммасини билмайди: Қизил майдондаги можарони марказий телевидение операторлари эмас, балки ТАСС аудиовизуаль таҳририятининг сувратга олиш гуруҳи тасвирга туширган экан. Ахборот агентлигининг яқинда ташкил этилган бу бўлинмаси мамлакат ҳаётидаги катта воқеаларни сувратга олиш ва уларни тарқатиш билан шуғулланади. Байрам намойишида журналистларнинг икки гуруҳи ишлаган, ҳатто улардан бири 7 ноябрь куни «Время» кўрсатувида, жаҳондаги энг катта барча телекомпанияларнинг янгиликларида кўрсатилган лавҳанинг муаллифи бўлган.

— Можаро пайтида, — деб ҳикоя қилади ТАСС махсус мухбири Сергей Возианов, — биз оператор Анатолий Ершов билан ўқ узган кишидан беш метр нарида турардик. Тўғриси, бу шунчаки тасодифдир: чунки қизиқарли бирор воқеани сувратга олиш мақсадида бизнинг гуруҳ майдоннинг амалда ҳамма бурчакларида бўлган эди. Шундай қилиб десангиз, мен аввалига ўқ овозини эшитдим, табиийки, ўша томонга ўгирилдим. Оператор, шу заҳотиёқ камерани ишга солди. Шундан кейин иккинчи ўқ овози эшитилди ва мен бир неча оддий кийимдаги кишилар милтиқли кишини ушлаб турганликларини ўз кўзим билан кўрдим. Милтиқли киши жон ҳолатда уларнинг қўлидан чиқишга уринарди. Орадан бир неча дақиқа ўтгач, ушланган кишини милиция ходимлари бош универсал дўкони томон олиб кетишди. Биздан ташқари Бауман ноҳиясидан намойишда қатнашаётганлардан юзлаб киши бу воқеанинг гувоҳи бўлди. Рўй берган ҳодисани қандайдир олдиндан режалаштирилган воқеа сифатида тасаввур қилишга ҳар қандай интилишни бемаъниликдеб ҳисоблайман.

Б. ШЕСТАКОВ.
ТАСС мухбири.

Спорт ахбороти

ХОККЕЙ

Мамлакат биринчилигининг олий поғонасида навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. Пешқадамлар сафида бораётган Воскресенскнинг «Химик» командаси навбатдаги ғалабага эришди. Бу сафар у Қозонда маҳаллий «Этил» коллективини 5:3 ҳисобида мағлубиятга учратди.

«Спартак» ҳам галдаги ютуқни қўлга киритди. Москвалик хоккейчилар Ленинграднинг АСК клубини қабул қилиб, 4:3 ҳисобида устун келдилар.

Бошқа икки учрашув қуйидаги натижаларни берди: «Торпедо» (Ярославль) — МАСК — 2:4, «Сокол» (Киев) — «Торпедо» (Усть-Каменогорск) — 3:3.

Ўйинлар жадвали

	Ў	Ш	О
«Динамо» М	21	90-45	33
«Крылья Советов»	20	77-52	29
«Химик»	23	76-67	29
«Спартак»	20	64-41	28
МАСК	20	77-53	27
«Сокол»	21	75-62	23
«Торпедо» Я	21	63-65	22
«Динамо» Р	20	67-55	20
«Торпедо» У-К	20	55-72	19
«Трактор»	21	51-55	18
«Торпедо» Н/Н	18	53-56	18
«Автомобилист»	20	53-71	16
«Динамо» Мн	22	47-79	11
АСК	21	50-89	8
«Этил »	20	37-73	7

ФУТБОЛ

Мамлакат совринн учун (1/8 финал) дастлабки учрашувлар ўтказилди. Энг қизиқарли ўйинлардан бири Москвада бўлди. Пойтахт армиячилари Днепропетровскнинг «Днепр» клубини қабул қилдилар. Матч МАСК командаси устунлигида ўтди. Ҳисобни 25-минутда Кузнецов очди. Танаффусдан сўнг Масалитин меҳмонлар дарвозасига иккинчи тўпни киритди. 67-минутда Багмут ҳисобни 1:2 қилди. Шундан сўнг ташаббус яна майдон эгаларига ўтди. Улар учрашув сўнгигача яна икки маротаба муваффақиятга эришдилар — 4:1.

Минскда бўлиб ўтган маҳаллий «Динамо» ва «Шахтёр» (Донецк) матчи ҳам томошабинларда яхши таассурот қолдирди. Мезбонлар 3:1 ҳисобида ғолиб чиқдилар.

Бошқа учрашувлар натижаси: «Динамо» (Ставрополь) — «Черноморец» (Одесса) — 1;0, «Гастелло» (Уфа) — «Уралмаш» (Свердловск) — 1:2, «Текстильщчик» (Камишин) — «Арарат» (Ереван)— 1:1.

ОҒИР АТЛЕТИКА

Будапештда жаҳон биринчилиги давом этаяпти. 52 килограммгача вазнда қатнашган ўтган йилги жаҳон чемпиони Иван Иванов (Болгария) яна ўзини кўрсатиб, қўшкурашдан сўнг ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди. Хитой Халқ Жумҳурияти вакиллари Хуан Силян ва Чан Цайрон кумуш, бронза медалларининг соҳиби бўлишди.

56 килограммгача вазнда хитойлик спортчилар зафар қучдилар. Лю Шоубин олтин медални қўлга киритди. Хэ Инкуан ҳурмат шоҳсупасининг иккинчи поғонасини банд этди.

Болгариялик Н. Пешалов 60 килограммгача оғирликда зафар қучди. Корея Халқ Демократик Жумҳурияти вакили Ким Ен Су иккинчи, Ло Янмин (ХХЖ) учинчи ўринларни эгалладилар.

ШАШКА

Мариуполда рус шашкаси бўйича мамлакат 50-биринчилиги қизғин паллага кирди. Аввалига 33 нафар иштирокчи швейцарча усулда саралаш баҳсларини ўтказди. Шундан сўнг 10 кучли шашкачи аниқланди. Ҳозир бу ўнликни олти очко билан душанбелик М. Амриллоев бошқариб турибди. Ўтган йилги мамлакат биринчилиги ғолиби — калугалик А. Иванов ундан бир очко ортда бораяпти.

ҚЎЛ ТЎПИ

Даниянинг «Хельсингер Иф» клубини такрорий учрашувда 26:23 ҳисобида енгган Москва армиячилари Халқаро гандбол федерацияси соврини учун курашни давом эттириш ҳуқуқини қўлга киритдилар. Эслатиб ўтамиз: бир ҳафта бурун Данияда бўлган дастлабки ўйинда москваликлар 17:19 ҳисобида имкониятни бой беришган эди.

Муҳаррир вазифасини бажарувчи **Н. ЁҚУБОВ.**

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШТИРИШ МУҲАНДИСЛАРИ ИНСТИТУТИ

1990—1991 ўқув йили учун

КУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ИЛҒОР ИШЧИЛАР, КОЛХОЗЧИЛАР ВА ССЖИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ САФЛАРИДАН ЗАҲИРАГА БЎШАТИЛГАНЛАР ОРАСИДАН ТЎЛИҚ ЎРТА МАЪЛУМОТЛИ, 34 ЁШГАЧА БЎЛГАН ССЖИ ФУҚАРОЛАРИ ЖАМОА ХЎЖАЛИКЛАРИ, ДАВЛАТ ХЎЖАЛИКЛАРИ, КОРХОНАЛАР ВА ҲАРБИЙ ҚИСМЛАР ҚЎМОНДОНЛИГИНИНГ ЙЎЛЛАНМАЛАРИ БЎЙИЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Кирувчиларнинг ўқишга кириш учун йўлланма берилган пайтдаги меҳнат фаолияти икки йилдан кам бўлмаслиги керак.

Тайёрлов бўлимига ўқишга юборилган шахслар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар: ректор номига ариза, корхона, ташкилот, жамоа хўжалиги, давлат хўжалиги, ҳарбий қисм қўмондонлигининг йўлланмаси, ўрта маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), иш жойидан тавсиянома (ҳарбий қисмдан йўлланма), меҳнат дафтарчасининг корхона раҳбари томонидан тасдиқланган нусхаси, 086/У намунадаги тиббий шаҳодатнома, 3х4 см. катталикдаги 10 та фотосурат.

Паспорт ва ҳарбий хизматга муносабати тўғрисидаги ҳужжати шахсан кўрсатилади.

Кирувчиларнинг тайёрлов бўлимида ўқишга тайёргарлик даражасини аниқлаш мақсадида улар билан математика ва физика фанларидан ўрта мактаб ҳажмида суҳбат ўтказилади.

АРИЗАЛАР 15 НОЯБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.
Машғулотлар 1 декабрда бошланади.

ЎҚИШ МУДДАТИ 8 ОЙ.
Тайёрлов бўлимига қабул қилинганларга ётоқхонадан жой берилади.

КУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН БАРЧАГА СТИПЕНДИЯ БЕРИЛАДИ.

Битириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган тингловчилар 1-курсга кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Қори-Ниёзов кўчаси, 39-уй.

ЯНГИ НАШРЛАРГА ОБУНА БЎЛДИНГИЗМИ?

Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари Диний бошқармасининг нашрлари — «Ислом нури» жаридаси ва «Совет Шарқи мусулмонлари» мажалласига обунанинг йўлга қўйилиши ҳаётимизнинг ижобий ўзгаришлар ўзанига тушиб бораётганига бир далилдир.

Деярли кўпчилик диёримизда «Совет Шарқи мусулмонлари» номли мажалла борлигини шу пайтгача билмасди. Ваҳоланки, мазкур мажалла йигирма икки йилдан бери нашр этилмоқда. Бунинг бирдан-бир сири унинг диний руҳда эканлигида эди.

Мана, бугунга келиб асл инсоний қадриятлардан узоқланишга чек қўйилди. Уларсиз ҳаёт мумкин эмаслиги тан олинди. Динимиз эса қадриятларимизнинг асосини ташкил этади. Бунга сиз «Ислом нури» жаридаси ва «Совет Шарқи мусулмонлари» мажалласини ўқиб, ишонч ҳосил қиласиз.

Булардан ташқари сиз мазкур жарида ва мажаллани ўқиб Ислом дини таълимотлари, динимиз тарғиб этган одоб-ахлоқ мезонлари, динимиз нуқтаи назаридан оила ва ундаги эр ва хотин вазифа ва масъулиятлари, фарзанд тарбияси, алломаларимиз ҳаёт-фаолияти ва асарларидан намуналар, хорижлик биродарларимиз ҳаёти билан яқиндан танишасиз.

«Ислом нури» жаридаси ўзбек тилида бир ойда икки бор араб ва ҳозирги ҳарфларда нашр этилади. Йиллик обуна баҳоси 12 сўм.

«Совет Шарқи мусулмонлари» мажалласи бир йилда тўрт марта ўзбек, рус, араб, форс ва инглиз тилларида нашр этилиб, йиллик обуна баҳоси 8 сўм.

«Ислом нури» жаридасининг араб ҳарфи билан чиқадиган нусхасининг индекси 64611, ҳозирги ҳарф билан нашрининг индекси 64612.

«Совет Шарқи мусулмонлари» мажалласининг ҳозирги ҳарф билан ўзбек тилидаги нусхасининг индекси 75405, араб ҳарфи билан ўзбек тилидаги нашрининг индекси 75410.

Араб тилидагисининг индекси 75407.

Рус тилидагисининг индекси 75406.

Форс тилидагисининг индекси 75408.

Инглиз тилидагисининг индекси 75409.

«Ислом нури» жаридаси ва «Совет Шарқи мусулмонлари» мажалласи қадриятларимизни тиклашда сизнинг ишончли қўлланмангиз бўлишига ишончимиз комил.

«Ислом нури» жаридаси ва «Совет Шарқи мусулмонлари» мажалласига «Союзпечать» бирлашмасининг исталган бўлимида обуна бўлишингиз мумкин.

ЎРТА ОСИЁ ВА ҚОЗОҒИСТОН МУСУЛМОНЛАРИ ДИНИЙ БОШҚАРМАСИНИНГ НАШРИЁТ БЎЛИМИ.

«ЎСАРФИЛЬМ» ОЛИЙ КИНОМАКТАБИ

АССАЛОМУ АЛАЙКУМ ҚАДРДОН ДЎСТЛАР!

СИЗЛАРНИ ЖУДА СОҒИНДИК!

Мана ниҳоят техник тайёргарликлар тугаб, декорациялар қурилиб Сиз ва биз узоқ орзиқиб кутган ёруғ кунлар келди! Сизлар билан қийналиб ижод қилаётган

«ТЎЙ» ТРИПТИХИНИНГ

II БАДИИЙ ВАРИАНТИНИ

ШУ ЙИЛНИНГ 20 ДЕКАБРИГАЧА

Тошкентда «Ўсарфильм»нинг кинопавильонида суратга оламиз.

Иш ва ўқиш жойларингиз раҳбарларидан жавоб олиб, Тошкентга икки ойга келишларингизни илтимос қиламиз.

Тошкентга келганингиздан сўнг иш ва ўқиш жойингизга «Тўй» кинофильмида суратга тушаётганингизни тасдиқлаб, илтимос мактуби йўллаймиз.

Ҳаммангизни «Тўй»га таклиф қиламиз!
Саҳналаштирувчи кинорежиссёр, «Ўсарфильм» муаллифи ва президенти — Саид Ўсар БЕК.

Манзилимиз: 700000, «Ўсарфильм», Тошкент, Ленинград кўчаси, 48-уй, телефон 32-01-29 (навбатчилар туну-кун).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. — 28610. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12